

Raport o regionalnych programach badawczych dotyczących pracy oraz innowacji pracy

Warsztaty w Bolonii, 9-10 Maja 2005

Davide Dazzi, Matt Hancock,
Volker Telljohann

PRACA W SIECI

Praca oraz innowacja: Innowacje zorientowane na pracę
– klucz do lepszego zatrudnienia, spójności oraz rywalizacji w społeczeństwie chłonnym wiedzy

Naczelna Organizacja Techniczna
Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych
Centrum Innowacji NOT

Naczelna Organizacja Techniczna – Federacja Stowarzyszeń Naukowo Technicznych Centrum Innowacji NOT realizuje kilka projektów krajowych i międzynarodowych.

W ramach współpracy międzynarodowej Centrum Innowacji NOT uczestniczy w projekcie ERA – NET „WORK – IN – NET” na podstawie zlecenia i umowy z b. Ministerstwem Nauki i Informatyzacji.

Celem projektu WORK – IN – NET jest zorganizowanie i utrzymanie sieci komunikacji i współpracy pomiędzy instytucjami prowadzącymi działalność badawczą w zakresie innowacji powiązanych z pracą w państwach UE.

Realizacja projektu WORK – IN – NET pozwala na zebranie, przeanalizowanie oraz rozpowszechnienie informacji o działalności państw biorących udział w projekcie, w zakresie powiązania innowacji z pracą. Dzięki temu powstają możliwości podejmowania wspólnych, międzynarodowych inicjatyw w zakresie rozwoju gospodarki opartej na wiedzy, w celu poszerzenia rynku pracy, zwiększenia kreatywności pracowników jak i zrównoważenia bezpieczeństwa socjalnego i elastyczności organizacji.

Wyniki analiz oraz rekomendacje i wypracowane metody postępowania są rozpowszechnione wśród państw członkowskich UE, a w szczególności tam, gdzie innowacyjna organizacja pracy jest mniej zaawansowana. Przyczynia się to do redukcji gospodarczych i społecznych różnic pomiędzy północną a południową oraz wschodnią i zachodnią Europą.

Wykonując to zalecenie przedkładamy przetłumaczone na język polski opracowanie pt. „ Raport o regionalnych programach badawczych dotyczących pracy oraz innowacji pracy ”

Włodzimierz K. Hausner

Dyrektor Centrum Innowacji NOT

Warszawa, grudzień 2005r.

ul. Czackiego 3/5
00-043 Warszawa

tel.:
(22) 827 16 36
(22) 827 12 99

fax:
(22) 336 12 80

e-mail:
not.knt@not.org.pl
projekty
celowe@not.org.pl

WWW:
not.org.pl
rejestr KRS:
0000052494

NIP:
526-030-04-34

REGON:
000513521-00326

Spis zawartości

Wprowadzenie

- 1. Zastosowanie oraz zawartość tego raportu**
- 2. Wymiar regionalny**
 - 2.1. Zróznicowane znaczenia wymiaru regionalnego
 - 2.2. Współzależności pomiędzy poziomem regionalnym a narodowym
 - 2.3. Pytania powstałe w dyskusji końcowej
- 3. Cele strategii**
 - 3.1. Pytania powstałe w dyskusji końcowej
- 4. Partnerstwo rozwoju**
 - 4.1. Partnerstwo rozwoju w praktyce
 - 4.2. Rola trójstronności
 - 4.2.1. Kryzys trójstronności w Szwecji
 - 4.3. Usieciowienie
 - 4.4. Potrzeby podregionalne
 - 4.5. Pytania powstałe w trakcie dyskusji
- 5. Zastosowania, monitoring oraz ocena**
- 6. Wyzwania**
- 7. Zasoby oraz fundusze (finansowanie)**
- 8. Strategia Lizbońska: Konkurencyjność, jakość oraz spójność społeczna**
- 9. Tematy do przyszłej dyskusji**
- 10. Przyszłe działania**

Aneks I

Aneks II

Wprowadzenie

Raport oparty został na głównych wynikach, wypracowanych przez warsztaty będące częścią projektu PRACA W SIECI. Warsztaty zorganizowane przez Instytut na Rzecz Pracy zostały przeprowadzone w Bolonii, w dniach 9÷10 maja 2005 roku.

PRACA W SIECI jest projektem czteroletnim (2004-2008) o pełnym tytule ” Praca oraz Innowacja: Innowacje zorientowane na pracę – Klucz do lepszego zatrudnienia, spójności oraz rywalizacji w społeczeństwie chłonnym wiedzy”. Projekt jest ustanowiony w zakresie Szóstego Badawczego Programu Ramowego Komisji Europejskiej. Ogólnym celem PRACY W SIECI jest ustanowienie trwałych kanałów komunikacji i kooperacji w Europie pomiędzy nadal sfragmentaryzowanymi działaniami badawczymi narodowymi i regionalnymi w obszarze tematów innowacji związanych z pracą. Aby sprostać ostatnim wyzwaniom w dziedzinach innowacji, produktywności i zatrudnienia w krajach europejskich, PRACA W SIECI jest zogniskowana na trzech kluczowych tematach:

- jakościowe zarządzanie zasobami ludzkimi;
- korporacyjne społeczne kultury i odpowiedzialności;

oraz

- regionalne przymierza na rzecz rozwoju.

Interakcje innowacyjne wszystkich uczestników narodowych i regionalnych oraz koalicji rozszerzonego rozwoju są istotne dla osiągnięcia celów zestawionych przez Lizbońską Radę Europejską, aby stać się w roku 2010 najbardziej konkurencyjną i dynamiczną gospodarką na świecie opartą na wiedzy, mogącą przy tym połączyć trwały wzrost ekonomiczny z większą ilością lepszej pracy oraz lepszą spójnością społeczną. W zakresie przemian ekonomicznych i technologicznych zorientowanych na globalizację rośnie znaczenie wymiaru regionalnego.

Na kolejnych stronach przedstawiony jest przegląd dyskusji przeprowadzonych podczas warsztatów dotyczących regionalnych programów badawczych. Głównym celem tego pierwszego spotkania ekspertów regionalnych było rozwijanie systematycznej wymiany informacji i dobrych doświadczeń praktycznych w zakresie istniejących regionalnych programów badawczych dotyczących innowacji zorientowanych na pracę oraz koalicji na rzecz innowacyjnego rozwoju.

Dr. Claudio Zettel
– Koordynator –

1. Zastosowanie oraz zawartość tego raportu

Na kolejnych stronach przedstawiona jest oferta przeglądu kwestii pojawiających się podczas warsztatów, przeprowadzonych w Bolonii w dniach 9-10 maja 2005 roku, dotyczących regionalnych programów badawczych, a zorganizowanych przez Fundację Instytutu na rzecz Pracy. Głównym celem takiego spotkania było pobudzenie systematycznej wymiany informacji i najlepszych doświadczeń praktycznych uwzględniających istniejące regionalne programy badawcze dotyczące innowacji zorientowanych na pracę. Warsztaty reprezentowały moment interakcji pomiędzy aktorami zaangażowanymi w projekt, w których możliwe było nie tylko pogłębienie wiedzy na temat programów badawczych Emilia-Romagna, ale również stymulowanie wzajemnych procesów uczenia strategii i zawartości tych programów.

Uczestnikami warsztatów w Bolonii były:

- Fundacja Instytutu na rzecz Pracy;
- Ministerstwo Działalności Produkcyjnej regionu Emilia-Romagna;
- Ministerstwo Pracy regionu Emilia-Romagna;
- VINNOVA, Szwedzka Agencja na rzecz Systemów Innowacyjnych;
- Organizacja Zarządzania Projektowego w Niemieckim Centrum Aeroprzestrzeni (PT-DLR) w imieniu Federalnego Ministerstwa Edukacji i Badań;
- Regionalna Agencja Westfalii Wschodniej-Lippe: projekt kooperacyjny pomiędzy administracją na poziomie Kraju Związkowego i na poziomie subregionalnym, przez G.I.B.;
- Organizacja Promocji Zatrudnienia Innowacyjnego (G.I.B.) w imieniu Ministerstwa Gospodarki i Pracy Kraju Związkowego Nadrenii Północnej – Westfalii;
- Norweska Rada Badań;
- Norweski Instytut Badań Pracy;
- Instytut Badawczy Rogolandu: projekt „Koalicja Rozwoju Hordolandu i Rogolandu” w obrębie Programu Kreacji Wartości VC 2010;
- Fiński Fundusz Środowiska Pracy;
- Fiński Program Rozwoju Miejsc Pracy (TYKES) przez Ministerstwo Pracy;
- Polska Akademia Nauk, Instytut Podstawowych Problemów Techniki UE.

Podczas pierwszego dnia po misji identyfikacji faktów koordynowanej przez Norweską Radę Badawczą, organizator warsztatów w Bolonii przewidział czas na prezentację studiów szczegółowych w trzech różnych krajach. Pierwszy przykład uwzględniał strukturę programów badawczych dotyczących pracy zarządzanych przez Ministerstwo Pracy regionu Emilia-Romagna we Włoszech. Przykład drugi przedstawiał szczegółową analizę Norweskiego projektu regionalnego ("Koalicja Rozwoju Hordolandu i Rogolandu") w obrębie programu Kreacji Wartości VC2010. Podczas trzeciej prezentacji przedstawiciele Regionalnej Agencji Westfalii Wschodniej-Lippe oraz G.I.B. przedstawili przykład współpracy pomiędzy administracją programu na poziomie kraju związkowego republiki federalnej i na poziomie subregionalnym w Niemczech.

Podczas drugiego dnia uczestnicy warsztatów otworzyli dyskusję na temat rezultatów kwestionariusza, który wszyscy partnerzy PRACY W SIECI mieli do przygotowania na spotkanie. Dyskusja zogniskowana była na tematach zaproponowanych przez organizatora warsztatów (Instytut na rzecz Pracy) w jego wprowadzeniu:

1. Definicja poziomu regionalnego;
2. Cele strategiczne regionalnych programów badawczych;
3. Regionalne programy badawcze oraz partnerstwo w rozwoju;
4. Procesy implementacji, monitoringu i oceny;
5. Zasoby oraz mechanizm finansowania.

Jak już wyżej wspomniano, dyskusja rozpoczęła się od porównywania różnych profili regionalnych programów badawczych, tak jak pojawiały się one w kwestionariuszu (dalej w tabeli 1 podany jest Kwestionariusz Regionalnego Programu Badawczego „RRPQ”). Kwestionariusz RRPQ był rozsyłany do uczestników przez Instytut na rzecz Pracy kilka tygodni przed warsztatami, aby umożliwić partnerom zebranie szczegółowych informacji i utworzyć w ten sposób wspólną bazę do dyskusji. W podanej tabeli można znaleźć wszystkie tematy zawarte w modelu RRPQ.

Tabela 1. Kwestionariusz Regionalnego Programu Badawczego (RRPQ)

Wymiar regionalny

Jak jest zdefiniowany poziom regionalny w wielorakich kontekstach narodowych?

Czy istnieje powiązanie / link pomiędzy programami badawczymi regionalnymi i narodowymi? Jeśli tak, to jakiego rodzaju?

Programy badawcze i konkurencja globalna

Jakie są cele strategiczne regionalnych programów badawczych? Jakie są priorytety badawcze?

Programy badawcze dotyczące innowacji zorientowanych na pracę a dumping socjalny ('azjatyckość' poziomów przychodów i warunków pracy) oraz dumping podatkowy?

Jakie rodzaje projektów są finansowane?

Jakie są grupy docelowe regionalnych projektów badawczych?

Czy wszystkie sektory są objęte programami lub wykonują programy badawcze skoncentrowane na szczególnych sektorach? Co można powiedzieć o sektorach bez społecznych organizacji partnerskich lub z ich włąką obecnością?

W jaki sposób są regiony wyeksponowane na konkurencję globalną? Czy programy badawcze odpowiadają na wyzwania globalnej konkurencji, a jeśli tak, to w jaki sposób?

Partnerstwo w rozwoju / rozwój partnerstwa

Jakie są najważniejsze grupy udziałowców dla regionalnych programów badawczych ze względu na ustanawianie celów B+R w innowacjach zorientowanych na pracę? (Czy zaistniały tu zmiany względem sytuacji w przeszłości? czy będą tu zmiany w przyszłości?)

Czy udziałowcy należą jedynie do kontekstu regionalnego lub czy istnieją także zewnętrzni udziałowcy? Jeśli tak, to jaką rolę oni odgrywają i w jakiej fazie oni uczestniczą?

Jak jest zagwarantowane, żeby podregiony miały głos w programach regionalnych?

Czy istnieją procedury mające na celu uwzględnienie interesów kompanii i miejsc pracy?

W jaki sposób programy badawcze wspierają kooperację pomiędzy różnymi organizacjami i kreacją partnerstwa w rozwoju?

Jakie są środki promowania usieciowienia? Jakie organizacje oraz instytucje są zaangażowane w usieciowienie na poziomie regionalnym? Czy wystąpiły

tutaj zmiany względem sytuacji w przeszłości? Czy występują nowe tendencje?

Zastosowania, monitoring oraz proces oceny

Jakie jest zastosowanie programów badawczych organizowanych na poziomie podregionalnym?

Czy są środki po temu, aby monitorować i oceniać sukces regionalnych programów badawczych w osiąganiu początkowo ustanowionych celów?

Zasoby

Jaka jest alokacja zasobów i jakie są mechanizmy finansowania?

Obserwacje ogólne

Czy programy badawcze są zgodne ze Strategią Lizbońską? Jakie są cele, do których odnoszą się programy badawcze?

Jakie są współzależności pomiędzy konkurencyjnością a zdefiniowaną spójnością społeczną? Czy istnieją tutaj priorytety celów odnoszących się do konkurencyjności? Jaka jest rola trwałego rozwoju oraz społecznej spójności / zwartości?

Czy regionalne programy badawcze są zbieżne z programami narodowymi / polityki narodowej? Czy istnieją tutaj przeciwieństwa?

Ten raport ma założoną taką samą strukturę dyskusji, w celu odzwierciedlenia wiernego wizerunku debaty. Wobec tego ramy raportu dzielą go na pięć rozdziałów.

Pierwszy rozdział zawiera wyjaśnienie tego, co partnerzy rozumieją mówiąc o poziomie regionalnym i jakie są zależności pomiędzy poziomem narodowym a regionalnym.

Rozdział drugi i trzeci opisują cele strategiczne i partnerstwo w rozwoju odpowiednich programów badawczych.

Czwarty rozdział koncentruje uwagę na mechanizmie i procesach monitoringu i oceny.

Rozdział ostatni jest bardziej zogniskowany na aspekcie administracyjnym programów: zasobach i mechanizmach finansowych.

2. Wymiar regionalny

2.1. Zróznicowane znaczenia wymiaru regionalnego

Jeśli mówimy o regionalnych programach badawczych, oczywista jest ważność zrozumienia tego, co różne kraje rozumieją pod określeniem „regionalny”. Również ważne jest przedstawienie współzależności zachodzących pomiędzy regionalnymi i narodowymi programami badawczymi.

Analizując kwestionariusze, zidentyfikować można pięć głównych kategorii wymiaru regionalnego.

Pierwsza kategoria definiuje wymiar regionalny na podstawie decyzji ciał administracyjnych i politycznych, które zarządzają planami rozwoju terytorialnego oraz paktami dotyczącymi zatrudnienia.

Inaczej jest w **kategorii drugiej**, w której wymiar regionalny odpowiada funkcjonalnemu budowaniu grup lub usieciowienia w mniej rozwiniętych obszarach w kraju.

Trzecia kategoria definicji regionalności zawiera sieci interregionalne, a **kategoria czwarta** międzynarodowe sieci regionów.

W **piątej kategorii** programy są analizowane na poziomie regionalnym, lecz o zastosowaniu globalnym.

Przykładami, które mogą najlepiej odpowiadać kategorii pierwszej, są przypadki Włoch (Emilia-Romagna), Niemiec i Finlandii, a także Polski.

We Włoszech koncepcja regionu jest powiązana z administracyjnym oraz instytucjonalnym podziałem terytorium narodowego. Włochy liczą 20 regionów i każdy z nich ma swój własny rząd, który wykonuje władzę w koordynacji z poziomem narodowym*/.

{ */ Rozkład władzy pomiędzy poziomem narodowym a regionalnym zależy od prawodawstwa dyskutowanego obecnie w Parlamencie narodowym. }

Programy badawcze, promowane przez Region Emilia-Romagna, dotyczą tylko terytorium, które podlegają kompetencji regionalnych ciał administracyjnych.

W Niemczech Organizacja na rzecz Promocji Innowacyjnego Zatrudnienia (G.I.B.) jest regionalną Agendą Kraju Związkowego Nadrenia Północna-Westfalia z zadaniem wspierania działań rządu kraju związkowego w promowaniu Modernizacji Zorientowanej na Pracę. Również w tym przypadku obszar interwencji jest ograniczony granicami kraju związkowego. Podobnie do obu tych sytuacji, również Program pracy i Technologii Bremy wywiera wpływ tylko na terytorium kraju związkowego Brema. W Finlandii jest 20 rad regionalnych, które są statutowymi połączonymi władzami municypalnymi działającymi zgodnie z zasadami samorządu lokalnego. Każda Rada działa jako regionalne centrum planowania i rozwoju, za

pośrednictwem którego uwzględniane są interesy regionalne. Również w Polsce istnieje wielostopniowy system administracyjny, w którym wymiar regionalny jest reprezentowany przez województwa (terytorium narodowe jest podzielone na 16 regionów).

Istnieją również przypadki, w których stosowalność programów badawczych leży w politycznych granicach regionów, lecz planowanie pozostaje na poziomie narodowym. Przykładami tego rodzaju są Programy Narodowe z regionalnym zastosowaniem, jakie mogą być znalezione w wielu krajach, analizowanych w grupie PRACA W SIECI. Przykładowo w Szwecji, jak również w Norwegii, koncepcja wymiaru regionalnego jest obecnie dyskutowana. Biorąc pod uwagę niewielką liczbę mieszkańców (4 miliony), istniejących 19 krajów może być pogrupowanych w 7-9 obszerniejszych regionów, lub zniknie, eliminując pośredniczącą rolę pomiędzy poziomem lokalnym a narodowym.

Rozpatrując *kategorię drugą*, istnieją dwa przypadki spośród analizowanych, które mogą być rozpatrywane jako przykłady.

Pierwszym jest przypadek Niemiec, gdzie w ramach wyznaczonych parasolem BMBF inicjatywa „Regionów Przedsiębiorczości” (poprzednio Proces InnoRegio) Federalnego Ministerstwa Edukacji i Badań BMBF zainicjowała regionalne inicjatywy usieciowienia w celu wzmocnienia możliwości konkurencyjnych i innowacyjnych Nowych Krajów Związkowych (Niemcy Wschodnie). Te sieci kooperacyjne istnieją w celu otwarcia i dalszego rozwoju innowacyjnych potencjałów i kompetencji technologicznych Nowych Krajów Związkowych w celu tworzenia rodzaju pozytywnego podejścia benchmarkingu.

Drugim jest przypadek Polski. Dnia 3 maja 2000 roku Parlament narodowy przyjął ustawę o regulach wspierania rozwoju regionalnego, w której zdefiniowane zostały zależności pomiędzy rządem centralnym a lokalną administracją, jak również kryteria szacowania funduszy publicznych oraz identyfikacja regionów docelowych. Wszystkie te elementy zostały zawarte w Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego z celami w postaci (między innymi) kompensowania zróżnicowania rozwoju poszczególnych obszarów kraju, redukcji zacofania słabo rozwiniętych regionów, które mają najbardziej niekorzystne warunki rozwoju.

Programy badawcze studiowane w RRPQ oświetliły, jak obszary zastosowań regionalnych działań badawczych nie tylko wpływają na terytorium regionalne, lecz mogą być również skierowane do grupy regionów i preferują międzyregionalne sieci w kraju (*kategoria trzecia*). Norweski program narodowy „Kreacji Wartości” VC2010 obejmuje różne regiony jednocześnie,

próbując je łączyć, kombinując sojusze regionalne, jak w projekcie „Rozwój Koalicji Hordolandu Rogolandu” na podstawie podobieństwa aspektów biznesowych i strukturalnych. Także w Szwecji, rząd centralny przypisał gremiom administracyjnym hrabstw zadanie inicjowania komitetów współpracy regionalnej. W Niemczech Proces „Regiony Przedsiębiorczości” składa się z trzech programów narodowych**/ i jeden z nich uwzględnia specyficznym tworzenie grup innowacyjnych w obrębie i pomiędzy regionami: Koalicje Międzyregionalne dla Rynków Jutra.

{ **/ *Oto pięć programów narodowych:*

- *Konkurencja InnoRegio;*
- *Nowe regionalne rdzenie wzrostu;*
- *Międzyregionalne koalicje na rzecz rynków jutra;*
- *Centrum rywalizacji innowacyjnej. }*

Gdy program badawczy jest skierowany do specyficznej grupy przemysłowej lub do specyficznego sektora, wówczas więcej regionów administracyjnych może być objętych działaniami badawczymi.

Innym przykładem jest polski „Obszar Badań i Wzrostu Gospodarczego”, określony w High Tech (*High Tech Valley*), który obejmuje dwa różne obszary regionalne: Dolny i Górny Śląsk.

Oprócz Rady Regionalnej (patrz wyżej), w Finlandii istnieje również inna struktura administracyjna definiująca poziom regionalny: 15 Centrów Rozwoju Ekonomicznego, obejmowanych wysiłkami Ministerstwa Handlu i Przemysłu, Ministerstwa Rolnictwa i Leśnictwa, Ministerstwa Pracy w celu uczynienia Finlandii bardziej dynamiczną i konkurencyjną. Program Tykes (FWDP) współpracuje z sieciami regionalnymi w trzech Centrach Rozwoju Ekonomicznego „w celu osiągnięcia bardziej twórczych rezultatów”.

Obszar zastosowań programów badawczych może również przekraczać granice narodowe w celu tworzenia międzynarodowej sieci regionów (*kategoria czwarta*). Pozytywny efekt związany z podejściem kooperacyjnym nie jest limitowany geograficznym zasięgiem granic narodowych i może również znaleźć nowy impuls międzynarodowych porównań i usieciowienia. Rozpartując międzynarodowe usieciowienie regionów, jednym z najbardziej znaczących przykładów jest przypadek Norwegii, w której rozpoczynając już od programu „Rozwój Przedsiębiorstw 2000” (ED2000) i kontynuując programem „Kreacja wartości” (VC2010), przyjęcie podejścia międzynarodowego benchmarkingu było zawsze jednym z priorytetów. Program VC2010 promuje międzynarodową współpracę badaczy, sieci przedsiębiorców oraz koalicje i partnerstwa regionalne.

Międzynarodowe usieciowienie regionów było również celem polskich programów badawczych. Od roku 1990 utworzono 13 euroregionów

wzdłuż granic Polski na podstawie porozumień, podpisywanych przez lokalne władze krajów sąsiednich. Te euroregiony były zorientowane na wzmacnianie związków pomiędzy regionami różnych krajów, rozwijanie ich infrastruktury, pobudzanie współpracy ekonomicznej, promowanie polityk na rzecz środowiska naturalnego, turystyki oraz działań kulturalnych i edukacyjnych. Obecnie w Polsce istnieją trzy transgraniczne obszary regionalne:

- Euroregion Pomorze (Polska, Niemcy oraz Szwecja);
- Euroregion Nysy (Polska, Czechy oraz Niemcy);
- Euroregion Karpaty (Polska, Ukraina, Węgry, Słowacja oraz Rumunia).

Konkurencja globalna jest wspólnym aspektem, wobec których stają wszystkie strategie rozwoju regionalnego.

Istnieją jednak dwa różne kierunki działania. *Pierwszy* wyraża się w promowaniu „specyficznych narodowych technologicznych centrów doskonałości w celu pobudzania tempa rywalizacji międzynarodowej, przykładowo w biotechnologii z jedynie marginalnymi skutkami regionalnymi”.

Drugi składa się z promowania „ogólnego rozwoju regionalnego w mniej uprzywilejowanych regionach, które uprzednio powoli przejmowały i przyswajały wymagania wzrastającej konkurencji międzynarodowej”. Proces „Regionów Przedsiębiorczości” wspiera obydwie strategie rozwoju. z jednej strony pobudza tworzenie narodowych centrów wzrostu („Nowe regionalne centra wzrostu”) „ukierunkowane na pobudzenie szeroko rozprzestrzenionych efektów regionalnych i wysiłków rywalizacyjnych na rynkach międzynarodowych”. Z drugiej strony, „istnieją silnie odczuwane potrzeby budowania mechanizmów wymiany międzyregionalnej oraz koalicji międzyregionalnych mających kolejno stawiać czoła naciskom wzrastającej konkurencji na powiększających się rynkach Europejskich” („Międzyregionalne Koalicje dla Rynków Jutra”). Oprócz rozwoju kooperacji międzyregionalnej istnieje też zastosowanie globalne: tworzenie sieci współpracy jako instrumentu otwierania rozwoju potencjałów innowacyjnych Nowych Krajów Związkowych, w celu przyspieszenia ich adaptacji do ustanawiania tendencji i produktów odpowiadających potrzebom rynku, metod i usług, a przez to stworzenie im możliwości bycia konkurencyjnym na rynku o globalnym zasięgu.

2.2. Współzależności pomiędzy poziomem regionalnym a narodowym

Po wyjaśnieniu odmiennych koncepcji, skojarzonych z określeniem 'regionalne', ważne jest teraz zweryfikowanie typu zależności, jeżeli tak istnieje, pomiędzy regionalnymi i narodowymi programami badawczymi. We wszystkich krajach partnerskich PRACY W SIECI, analiza zogniskowała się zarówno na poziomie regionalnym, jak też narodowym, za wyjątkiem przypadku Włoch. Dla Włoch uwzględniany był jedynie poziom regionalny ze względu na podstawowy brak na poziomie narodowym programów badawczych dotyczących innowacji zorientowanych na pracę, a ściślej na organizację pracy. Ponieważ kanały narodowe wspierające badania i rozwój były zawieszane na początku roku 2002, więc Regionalny Program badań Przemysłowych i Transferu Technologii (PRITT) zastąpił narodową politykę badawczą i musi być rozpatrywany jako regionalna reakcja na zmiany polityki narodowej. Przed rokiem 2002 region Emilia-Romagne odebrał od rządu narodowego 150 milionów €, przeznaczonych na Przemysłowe Badania i Rozwój Przedkonkurencyjny. Jednak na poziomie narodowym nie było programu ani projektu, który sformułowałby cele analizowanie organizacji pracy. Przeciwnie dla poziomu regionalnego (w obrębie PRITT), Ministerstwo Działań Produktywnych zdecydowało o włączeniu tematów organizacji pracy oraz innowacji organizacyjnych do odpowiednich zagadnień, na których skoncentrowany jest program badań. Jest więc jasne, że istnieje rozłam pomiędzy programem badań rządu Emilia-Romagna a programem badań rządu narodowego.

Inaczej niż w przypadku Włoch, istnieją inne programy regionalne, stosowane na poziomie regionalnym, które mają punkty styczności z poziomem narodowym. Oczywiście rzeczywistość szwedzka reprezentuje przykład wzajemnych relacji na takich dwóch poziomach. W latach 2000-2003 wszystkie kraje (administracyjny wymiar „regionalny”) opracowały oczywiście szerokie porozumienia dotyczące wzrostu ekonomicznego, które zostały następnie przekazane do programów wzrostu regionalnego. Wszystkimi tymi programami regionalnymi kieruje rząd szwedzki (na poziomie narodowym), który przypisał ciałom administracyjnym hrabstw zadanie inicjowania komitetów społeczności dla współpracy regionalnej. Obecnie komitety mają obowiązek zarządzania programami wzrostu regionalnego. Przypadek szwedzki wskazuje takie powiązania pomiędzy poziomami regionalnym i narodowym, w których elementem łączącym jest delegacja władzy z poziomu narodowego do regionalnego.

Takie same współzależności można znaleźć w Polsce. Wszystkie polityki rozwoju regionalnego są regulowane poprzez kontrakt formalny pomiędzy Rządem Polskim, reprezentowanym przez Ministra Rozwoju Regionalnego, a samorządem lokalnym. Kontrakt zapewnia również transfery zasobów w celu sprostania celom strategii rozwoju. Punkty styczności w analizowanych przypadkach mogą być również

przemieszczone do obecności przedstawicieli regionalnych lub narodowych w instytucjach i zespołach planujących rozwój.

W Norwegii większość programów badawczych ma charakter narodowy, lecz w niektórych z nich, przykładowo VC2010, projekty główne mogą być rozpatrywane jako „regionalne podprogramy w obrębie programu narodowego”. W VC2010 każdy z 11 głównych projektów ma komitet sterujący, który zakłada partnerstwo dla rozwoju regionalnego i większości projektów głównych.

Także w Finlandii większość programów jest narodowa, lecz zazwyczaj zawierają one wymiar regionalny, „wobec czego środki są ukierunkowane na regiony”. Program Tykes (FWDP) kontaktował osoby we wszystkich Centrach Rozwoju Ekonomicznego „aby uzyskać większą styczność z organizacją pracy w regionie”.

W Niemczech PT-DLR, Organizacja Zarządzania Projektowego w Niemieckim Centrum Aeroprzestrzeni ma obowiązek odnoszenie swych działań badawczych do Koalicji Międzyregionalnych do procesów „Regionów Przedsiębiorczości”. Znaczy to, że PT-DLR jako centrum narodowe ma koordynować program narodowy ukierunkowany na wzmocnienie zależności pomiędzy różnymi regionami. PT-DLR odgrywa również rolę w regionalnym programie rozwoju miejsc pracy, który poprzez wymianę personelu wspierał implementację regionalnego Programu Pracy i Technologii w Kraju Związkowym Brema w latach 1991-1994 i jest nadal reprezentowany w kompetentnej grupie doradczej. Podobnie główni uczestnicy (pracodawcy, Izba Komercji, Izba Rzemiosła oraz Związki Zawodowe) biorą udział w zarządzaniu programem Modernizacji Zorientowanej na Pracę G.I.B., reprezentując swoje interesy na poziomie regionalnym w dodatku do działań „w ścisłym kontakcie ze swoimi organizacjami narodowymi”.

Powiązania pomiędzy programami regionalnymi a narodowymi mogą być również wyrażane przez mechanizm finansowy. Wszystkie te projekty w Ministerstwie Pracy Emilia-Romagna, uwzględniając polityki w odniesieniu do płci i edukacji, są głównie finansowane z udziałem narodowym lub Europejskim. Program Modernizacji Zorientowanej na Pracę G.I.B. jest finansowany głównie przez Europejski Fundusz Społeczny, którego zarządzanie regionalne było również dyskutowane na poziomie narodowym przez regionalne „ciało programujące”. Także w Szwecji projekty regionalnego Europejskiego Funduszu Socjalnego „są zazwyczaj decydowane przez regionalne ciała ESF, a nie przez poziom centralny. Ponadto główne projekty norweskiego programu VC2010 są częściowo finansowane przez udział władz hrabstw.

W Polsce działania badawcze na tematy zorientowane na pracę są głównie finansowane przez Ministerstwa narodowe:

- **Ministerstwo Gospodarki i Pracy, którego głównymi instrumentami promującymi działania badawcze są, jak już to było powiedziane Regionalne Strategie Rozwoju, implementowane na poziomie regionalnym w województwach; narodowa Krajowa Sieć Usług (KSU) dla małych i średnich przedsiębiorstw MŚP; narodowa Krajowa Sieć Ośrodków Innowacji (KSI), koordynowana przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości PARP.**
- **Ministerstwo Nauki i Informatyzacji ¹, którego głównym instrumentem w obszarach proinnowacyjnych programów regionalnych i narodowych są Regionalne Strategie Innowacyjne (RIS), wdrażane na poziomie regionalnym, jak również Program Projektów Celowych dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw MŚP, koordynowany przez Federację Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych (FSNT-NOT).***/**

*{ ***/ Polska Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych (FSNT-NOT) jest organizacją niedochodową i pozarządową, kontynuatorką ponad 160-letniej historii Polskich Federacji Inżynierskich. }*

Podczas gdy Rozwój Regionalny, jak to już zostało poprzednio naświetlone, jest „ograniczony do regionalnych ciał administracyjnych”, to pozostałe są programami narodowymi z koordynacją centralną, lecz przeprowadzanymi przez lokalne biura branżowe, rozprzestrzenione na terytorium narodowym.

2.3. Pytania powstałe w dyskusji końcowej

Podczas drugiego dnia warsztatów w Bolonii, od uczestników oczekiwano otwarcia dyskusji na temat struktury i rozwoju regionalnych programów badawczych. Biorąc pod uwagę rozpatrywany już temat definicji „wymiaru regionalnego”, uczestnicy zgłębiali odpowiedź na pytanie, czy wymiar demograficzny jest efektywnym kryterium definiowania obszaru regionalnego. Zasadniczo występowała konwergencja punktów widzenia. Liczba mieszkańców jest elementem, który musi być wzięty pod uwagę przy definiowaniu obszaru regionalnej interwencji, lecz nie powinno to być jedynym kryterium.

¹ W następstwie wyborów nowy rząd zmienił strukturę ministerstw, 25 listopada 2005 Ministerstwo Nauki i Informatyzacji zostało zlikwidowane. Na jego miejsce utworzono nowe **Ministerstwo Edukacji i Nauki**.

Wymiary strukturalny oraz industrialny odgrywają rolę priorytetową. Oczywista jest ważność trwających procesów zmierzających do decentralizacji zarządzania programami badawczymi. Podczas dyskusji członkowie programu PRACA W SIECI naświetlili, że w swoich krajach (czyli w Finlandii i w Polsce) doświadczają strategii rozwoju bardziej na poziomie lokalnym niż na poziomie regionalnym.

Innym aspektem, jaki był poruszony podczas dyskusji, jest sposób łączenia działań na różnych poziomach: regionalnym, narodowym oraz Europejskim. Chociaż w Finlandii Europejski Fundusz Socjalny nie jest wykorzystywany do finansowania działań badawczych, to jednak Fiński Fundusz Środowiska Pracy był zachęcony przez Ministerstwo Pracy do kooperacji z Programami Europejskimi. Jak streścił przedstawiciel Fińskiego Funduszu Środowiska Pracy, cele oraz funkcjonowanie różnych funduszy są często niekompatybilne. Lecz podczas dyskusji uczestnicy wskazywali na efektywną rolę programów Europejskich w przygotowywaniu podstaw lepszego rozwoju partnerstwa. Przykładowo w Niemczech inicjatywy Finansowane przez Unię Europejską, takie jak ADAPT oraz EQUAL wniosły wkład do tworzenia uprzywilejowanych podstaw dla regionalnych działań rozwoju miejsc pracy, szczególnie w krajach Związkowych Brema oraz Nadrenia Północna-Westfalia.

3. Cele strategii

Regionalne, wzmiankowane już programy badawcze w Niemczech są częścią „autostradowej” strategii konkurencyjności, która próbuje polepszać zdolności firm i zatrudnionych do konkurowania podczas modernizacji zorientowanych na pracę.

Odpowiednio w Nadrenii Północnej-Westfalii przez ostatnie dwadzieścia lat jednym z głównych kierunków polityki regionalnej była jakość pracy, pierwotnie pod nazwą „Społecznie Dopuszczalnej Konfiguracji Techniki i Organizacji Pracy” SoTech [Socially Acceptable Configuration of Technical and Work Organisation], następnie „Kwalifikacji-Pracy-Techniki-Reorganizacji” QUATRO [Qualification-Work-Techniques-Reorganisation], a obecnie Modernizacji Zorientowanej na Pracę [Work-Oriented Modernisation].

Wszystkie trzy programy są ześrodkowane na tematach związanych z pracą, a w szczególności na poprawianiu kwalifikacji i umiejętności zatrudnionych, ulepszaniu miejsc pracy oraz tworzeniu nowoczesnych, elastycznych form organizacji pracy w małych i średnich przedsiębiorstwach MŚP.

Polityka regionalna w Nadrenii Północnej-Westfalii jest całkiem ambitna, z wieloma różnymi celami strategicznymi, sięgającymi od rozpowszechniania rezultatów badań do pracy nad zmianą efektów na poziomie firmowym. Główną agendą zaangażowaną w regionalną politykę industrialną jest G.I.B., agencja rozwojowa bazująca w Nadrenii Północnej-Westfalii. Ze względu na wielkość „Landu”, G.I.B. działa na poziomie subregionalnym w celu wnoszenia specyficznych lokalnych potrzeb do większych dyskusji politycznych.

Zasadniczo, G.I.B pracuje nad tworzeniem właściwych ram dla przemian i dla zwiększania zdolności poszczególnych firm do własnego rozwoju. Specyficznymi obszarami interwencyjnymi są: modernizacja organizacja pracy, poprawienie możliwości zatrudniania, bezpieczeństwa i zdrowotności miejsc pracy, ustawicznego uczenia oraz uczynienia tworzenia małych i średnich przedsiębiorstw MŚP bardziej atrakcyjnym dla młodych ludzi. Działania G.I.B. obejmują rozpowszechnianie wyników badań, wspieranie innowacji i polepszania jakości produktów i usług poprzez efektywne przywództwo, wzmacnianie roli agencji subregionalnych, wnoszenie potrzeb subregionalnych do polityk regionalnych, jak również wspieranie strategii polityki regionalnej oraz przemian wśród MŚP.

W ślad za podejściem dla wielu udziałowców, włączając w to rząd, biznes i pracę, „Grupa Robocza dla Średnich Przedsiębiorstw w Procesach Przemiany” została zestawiona w połączonej inicjatywie kraju związkowego, przemysłu oraz związków zawodowych. Grupa Robocza jest wyrazem „ofensywy” MŚP skonstruowanej w celu wytworzenia pozytywnych ram dla wzrostu MŚP, zwiększenia ofert usług dla MŚP, rozwinięcia elastycznych struktur biznesowych, które pozwalają firmom lepiej odpowiadać na zmiany warunków rynkowych, jak też polepszać jakość pracy.

Wobec tego Program Pracy i Technologii Bremy usiłuje polepszyć konkurencyjność przedsiębiorstw oraz możliwości zatrudniania robotników poprzez rozwój narzędzi technologicznych, nowych technologii, innowacyjności w organizacji pracy, rozwój kompetencji oraz polepszanie bezpieczeństwa i zdrowia miejsc pracy. Program Bremy reprezentuje całościowe podejście do innowacji w organizacji pracy i technologii poprzez usieciowienie MŚP, instytutów badawczych, konsultacji, instytucji szkoleń zawodowych, departamentów zdrowia i bezpieczeństwa oraz izb handlowych.

Wobec głównego celu regionalnej restrukturyzacji w nowych wschodnich krajach związkowych, Federalne Ministerstwo Edukacji i Badań BMBF w Niemczech promuje szereg inicjatyw sieciowych pod wspólnym parasolem inicjatywy ramowej BMBF „Regiony Przedsiębiorczości” o budżecie 90

milionów € na rok 2005. „Region Przedsiębiorczości” koncentruje się na wzmocnieniu konkurencyjności i możliwości innowacyjnych poprzez usieciowienie. Program, który kończy się w roku 2005, ma łączny budżet w wysokości 500 milionów € do wydania w ciągu 8 lat. „Region Przedsiębiorczości” może być rozpatrywany w podziale na pięć głównych części: „Regiony Przedsiębiorczości” – konkurencja, Innowacyjny Rdzeń Wzrostu Regionalnego, Międzyregionalne Koalicje dla Rynków Jutra, Profile Inno oraz Centra Kompetencji Innowacyjnej. Zasadniczo państwo niemieckie inwestuje znacznie więcej w rozwój technologii niż w organizację pracy.

W programie Regionu Przedsiębiorczości, BMBF ma cel w postaci ustanowienia „sieci kooperacji” łączącej firmy, instytuty badawcze, uniwersytety oraz twórców polityki na rzecz rozwoju technologicznego. Te sieci są pobudzane do otwarcia i dalszego rozwoju potencjałów innowacyjnych gospodarek nowych krajów związkowych, pomagając im w dorównaniu zachodnim krajom związkowym oraz zajmowaniu pozycji liderów i ustanawianiu trendów w technologii.

Regionalna polityka w Szwecji jest skoncentrowana na wzroście, trwałym rozwoju oraz kreacji prac. Twórcy polityki widzą usieciowienie jako ważne narzędzie rozwoju kompetencji, jak również na skuteczne wysiłki antydyskryminacyjne i polepszające produktywność. Osiągnięcie celu w postaci kreacji modelu trwałego wzrostu zależy od zdolności regionalnych systemów produkcyjnych do stania się bardziej konkurencyjnymi w międzynarodowej skali wskutek zastosowania innowacji.

W tym kontekście VINNOVA, Szwedzka Agencja na rzecz Systemów Innowacyjnych odgrywa ważną rolę. VINNOVA zdefiniowała 18 priorytetowych obszarów wzrostu w sześciu różnych przemysłach, od technologii informatycznej IT oraz komunikacyjnej, do wytwórczości biotechnologicznej. Poprzez tworzenie „międzynarodowo konkurencyjnych otoczeń innowacyjnych” w oparciu o model „Potrójnej Spirali” uczestnictwa społeczności naukowej, twórców polityki oraz biznesu, VINNOVA zamierza wspierać firmy w tych 18 obszarach wzrostu w celu polepszenia ich orientacji na B+R / R&D, ich konkurencyjności w skali i na poziomie międzynarodowym, jak też osiągnięcie tym sposobem trwałości zmian w dobrze zdefiniowanym kierunku.

Regionalna polityka w Nadrenii Północnej-Westfalii jest całkiem ambitna, obejmując pewną liczbę różnych celów strategicznych, sięgających od rozpowszechniania wyników badań do wypracowywania efektów zmian na poziomie firm. Główną agencją zaangażowaną w regionalną politykę

industrialną jest G.I.B. – agencja rozwojowa bazująca w Nadrenii Północnej-Westfalii.

Z powodu wielkości kraju związkowego („Landu”), G.I.B. pracuje na poziomie subregionalnym, wnosząc specyficzne potrzeby lokalne do obszerniejszej dyskusji politycznej.

Innowacyjność, organizacja pracy, jakość pracy, bezpieczeństwo i zdrowotność miejsc pracy oraz konkurencyjność są objęte kompetencjami trzech różnych ministerstw w regionie Emilia-Romagna: Ministerstwa Pracy, Działań Produktywnych oraz Zdrowia.

Ministerstwo Pracy regionu Emilia-Romagna realizuje obszerny zestaw celów odnoszących się do pracy: równość możliwości, równość płci, możliwości zatrudniania, adaptacyjność ludzi i organizacji, ponowne pojednanie życia w pracy z życiem społecznym, możliwości karier dla kobiet oraz przedsiębiorczość kobiet. Podczas spotkań w Bolonii w dniach 9-10 maja 2005 roku, udział przedstawiciela ministerstwa był skoncentrowany głównie na strategicznych celach uwzględniających kobiety i gospodarkę regionalną oraz szkolenia osobiste i zawodowe.

Tak więc region Emilia-Romagna jest relatywnie zaawansowany w kategoriach udziału kobiet w sile roboczej (już przekraczając cel Europejski na rok 2010, wyznaczony na poziomie 60%); twórcy polityki zmagają się z problemami typu tworzenia ścieżek realnej kariery dla kobiet, szkoleń w pracy, życia w pracy zrównoważonego z życiem w domu, zróżnicowaniem płac wynoszącym 20%, stopami bezrobocia kobiet podwajającego stopy bezrobocia mężczyzn, jak również mniej stabilną sytuację w pracy. Cele strategiczne Ministerstwa Pracy, uwzględniające kobiety i siłę roboczą, są nakierowane na efektywne szkolenia dla kobiet, „główny strumień płci” oraz zarządzanie równowagą życia w pracy poprzez tworzenie modelu zintegrowanego lokalnego systemu obejmującego rząd, związki zawodowe, biznes i stowarzyszenia dostarczające usług i tworzące bardziej elastyczną organizację pracy, w której kobiety mogą efektywniej partycypować. Tak zintegrowane systemy lokalne będą również działać w kierunku problemu zróżnicowania płac poprzez program „IQ DONNA”, jak też tworzenia znaku firmowego dla tych przedsiębiorstw, które są przyjazne rodzinom i kobietom.

W regionie Emilia-Romagna szkolenia profesjonalne i zawodowe są finansowane ze środków narodowych i pochodzących z UE. W regionie Emilia-Romagna obok tych programów zarządzanych przez państwo narodowe (jak dotyczące państwowych wyższych szkół technicznych), szkoleń zawodowych i profesjonalnych są realizowane przez agencje prywatne oraz finansowane przez administrację lokalną zgodnie z

wieloletnim, regionalnym planem szkoleń, który ustanawia szerokie cele. Budżetowe finansowanie jest zatwierdzane na zasadzie corocznej.

Ministerstwo Działań Produktywnych regionu Emilia-Romagna poprzez jego Plan Jakości Regionalnej oraz Regionalny Program na rzecz Innowacji i Transferu Technologii PRITT [Regional Programme for Innovation and Technology Transfer] jest nakierowane na wywieranie wpływu na organizację pracy, organizację na poziomie firm oraz możliwości innowacyjne. Ministerstwo sprawia, że finansowanie jest dostępne na zasadzie aplikacyjnej dla małych i średnich przedsiębiorstw MŚP, instytutów badawczych oraz konsultacji w regionie Emilia-Romagna za pośrednictwem obydwu programów: PRITT oraz Planu Jakości.

Specyficznymi celami Planu Jakości są:

- polepszenie zarządzania firmami, włącznie z zarządzaniem jakością, w społecznie wartościowy sposób, przykładowo poprzez innowacje organizacyjne, uwzględnianie wpływu środowiskowego, polepszanie bezpieczeństwa miejsc pracy oraz rozwój kultury przedsiębiorstw
- rozwój sieci firm z możliwościami polepszenia produktywności, kreacja połączonych działań usługowych i sieci kwalifikacji
- uaktualnianie i polepszanie systemów produkcyjnych, kreacja metod oceniania i połączone inicjatywy uprzywilejowujące wzrost eksportu oraz umiędzynarodowienie systemu produktywnego.

Program PRITT jest podzielony na cztery środki i jest zasadniczo nakierowany na wzmacnianie zależności pomiędzy badaniami i firmami lub sieciami firm w regionie. Reprezentuje to przesunięcie strategiczne polityki regionalnej: nie polega już na koncentracji w kierunku dostarczania „realnych usług” dla MŚP poprzez sieć centrów serwisowych, lecz na ustanawianiu warunków rozprowadzania pieniędzy po regionie, sieci prywatnych laboratoriów, instytutów badawczych i innych centrów współpracy z firmami prywatnymi (lub grupami firm) oraz istniejącymi instytucjami, takimi jak uniwersytety, laboratoria lub konsultanci.

Szczególnie interesujący dla PRACY W SIECI jest środek 4, który głęboko wpływa na pracę i organizację pracy. Zgodnie ze środkiem 4, region finansuje projekty, które:

- Tworzą wysokiej jakości badania i laboratoria transferu technologicznego, stymulujące nowe zatrudnienie przez zwiększona cyrkulację wiedzy technicznej i naukowej oraz powiązanie centrów zaawansowanej wiedzy na poziomie narodowym i międzynarodowym;

- Rozwijają sieć centrów monitorujących i stymulujących potrzeby innowacyjne przedsiębiorstw ze specjalnymi celami zwiększonego dostępu MŚP do wiedzy i technologicznych umiejętności ‘know-how’, pobudzanie innowacyjności produktów, procesów produkcyjnych i organizacji firm;
- Promowanie i wzmacnianie rozwoju stosowanych w regionie sieci i działań transferowych dla technologii poprzez lokalne uniwersytety oraz instytuty badawcze.

Wreszcie istnieją działania Ministerstwa Zdrowia Emilia-Romagna, które ma również znaczący wpływ na organizację pracy i jakość pracy, w szczególności przez polityki ukierunkowane na polepszenie bezpieczeństwa i zdrowia miejsc pracy. Badania finansowane przez Ministerstwo Zdrowia, głównie raport roczny o bezpieczeństwie i zdrowiu miejsc pracy, są pisane przez Instytut Pracy, są ostro skoncentrowane na specyficznych problemach dotyczących bezpieczeństwa i zdrowia pracy. Badania nie są abstrakcją lub teorią, lecz są wprost powiązane z interwencjami skonstruowanymi w celu sprawienia, że miejsca pracy w regionie będą bezpieczniejsze.

Program Kreacji Wartości VC2010 [Value Creation 2010] jest narodowym programem badawczym z artykulacją regionalną. Projekt przeprowadzany przez regiony Hordolandy i Rogolandy reprezentuje przykład artykulacji regionalnej. Jego celem jest pobudzanie i wkład do rozwoju organizacyjnego oraz przemiany na poziomie przedsiębiorstw i firm. Reprezentuje on podejście udziałowców, łączące aktorów lokalnych poprzez tworzenie koalicji rozwojowych, które obejmują firmy, rząd lokalny, uniwersytety i związki zawodowe.

Zamiast koncentrowania się na pobudzaniu kreacji nowego biznesu (przedsiębiorczości), projekt „Koalicji Rozwoju Hordolandy i Rogolandy” działa w kierunku rozszerzania możliwości istniejącego biznesu (przedsiębiorstw) poprzez szeroki udział partnerstwa społecznego w procesach strategicznego rozwoju biznesu oraz kreacji otoczenia pracy, który pobudza innowacyjność i kreatywność.

Poprzez działania badawcze projekty regionalne są ukierunkowane na tworzenie „kultury akceptującej przemiany” w firmach partnerskich, działanie ze wszystkimi partnerami społecznymi w celu pobudzania trwałego usprawniania oraz innowacji, kreowanie prostych metod i narzędzi do wykorzystania w tych projektach, jak również do transferu tych narzędzi do wszystkich firm w koalicji na rzecz rozwoju.

Jak to już uprzednio wspomniano, strategiczne cele dla polityki regionalnej w Polsce objęte są czterema różnymi projektami / obszarami działań: Regionalnymi Strategiami Rozwoju [RDS], Krajowym Systemem Usług dla MŚP (KSU), Projektami Celowymi dla MŚP oraz Programem Sieci Ośrodków Innowacji FSNT-NOT.

W odpowiedzi na to, co wielu ekspertów nazywało „kryzysem Polskiej przestrzeni” ze względu na degradację środowiska naturalnego, słabość struktury zarządzania w pewnych regionach, zniekształceniach inwestycyjnych w odległych obszarach oraz niedostatek podstawowej infrastruktury oraz obszary rekreacyjne, rząd narodowy podzielił państwo Polskie na samorządowe jednostki prowincjonalne w roku 1999. W ślad za tym podziałem, Rada Ministrów przeprowadziła Ustawę o Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego, która określiła rolę lokalnych i regionalnych poziomów administracji w rozwoju ekonomicznym. Ustawa przedstawia formalny kontrakt pomiędzy rządem narodowym a jednostkami prowincjonalnymi, uzupełniony przez transfer zasobów do poziomu regionalnego w celu sprostania celom:

- rozwoju poszczególnych regionów;
- polepszania jakości życia i warunków pracy dla obywateli poprzez formułowanie potrzeb społeczności lokalnej;
- tworzenia dla społeczności lokalnej warunków do bycia konkurencyjnym; oraz
- wspomagania regionów bardziej zacofanych w celu ich doprowadzenia do stanu regionów lepiej rozwiniętych.

Podczas 8 lat działania Krajowej Sieci Usług dla MŚP utworzono blisko 180 „wyjść operacyjnych”, złożonych z regionalnych i lokalnych agencji rozwojowych, centrów wspierania biznesu, izb przemysłu i handlu, jak również lokalnych działań niedochodowych. Te „wyjścia operacyjne” realizują usługi bezpośrednie dla firm nakierowane na wspieranie innowacji, szkolenie i finansowanie MŚP. Ten program jest finansowany w skali narodowej, włącznie z finansowaniem z UE, lecz jest silnie zdecentralizowany.

Program Projektów Celowych dla małych i średnich przedsiębiorstw MŚP jest finansowany przez Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, a realizowany przez Federację Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych (FSNT-NOT). Celem Projektów Celowych jest pomaganie istniejącym

firmom w działaniach B+R na rzecz uruchomienia nowych wyrobów lub wdrożenia nowoczesnych technologii.

Wreszcie „Sieć Ośrodków Innowacji NOT” zarządzana przez FSNT-NOT jest ukierunkowana na wspieranie MŚP poprzez rozwój współpracy kooperacyjnej wśród firm oraz powiązań z sektorem badawczo - rozwojowym.

W Finlandii narodowe Ministerstwa Handlu i Przemysłu, Rolnictwa i Leśnictwa oraz Pracy zestawily wspólnie 15 Centrów Rozwoju Ekonomicznego i Zatrudnienia (Centra T&E). Te Centra działają na poziomie regionalnym i dostarczają szereg usług dla biznesu, przedsiębiorców oraz jednostek prywatnych, obejmując:

- wspieranie i doradztwo dla MŚP poprzez ich cykl życiowy;
 - promowanie rozwoju technologicznego w przedsiębiorstwach i asystowanie w dziedzinie eksportu i internacjonalizacji;
 - implementację regionalnych polityk na rzecz pracy;
 - planowanie i organizacja programów szkoleń profesjonalnych dla osób starszych;
 - wspieranie rolnictwa i odległych działań biznesowych;
 - rozwijanie rybołówstwa;
- oraz
- ogólny udział w ustanawianiu regionalnych polityk rozwoju.

Centra T&E oraz inne inicjatywy rozwoju w Finlandii są finansowane w szerokim zakresie przez fundusze EQUAL oraz Cel 3.

Fińskie priorytety Celu 3 obejmują:

- eksploatację zapotrzebowania na pracę i promocję zatrudnienia;
- promowanie równości i równych możliwości w życiu w pracy;
- polepszanie jakości i efektywności edukacji i szkolenia;
- promowanie mobilności roboczej i wzmacnianie powiązań pomiędzy życiem w pracy a edukacją i szkoleniem;

oraz

- rozwój kapitałów ludzkich jako wsparcia przedsiębiorczości;
- jakość życia w pracy oraz wykorzystywanie / użycie badań i technologii.

Profil orientacji programów

Uczestnicy Programy	Fin- landia	Niemcy PT- DLR	Niemcy G.I.B.	Wło- chy	Nor- wegia	Pols- ka	Szwec- ja
------------------------	----------------	----------------------	------------------	-------------	---------------	-------------	--------------

Zorientowane na rynek pracy			×	×			
Zorientowane na badania		×		×		×	×
Zorientowane na rozwój	×		×	×	×	×	×

3.1. Pytania powstałe w dyskusji końcowej

Zróżnicowane podejścia do polityki regionalnej i sprawdzonych badań mieszczą się w zakresie sięgającym przechodzenia od góry do dołu w wyżej scentralizowanych modelach aż do modeli zdecentralizowanych prawie z brakiem roli centralnej / narodowej.

Szwedzki model dostarcza najlepszego przykładu podejścia scentralizowanego, gdzie rząd narodowy decyduje o polityce i następnie przydziela hrabstwom pracę w postaci rozwijania szczegółowych projektów.

Istnieją również przykłady podejść zróżnicowanych, z których prawdopodobnie najbardziej interesującym jest przykład Polski, gdzie podczas ostatniego szeregu lat podejście scentralizowane przechodziło do decentralizacji.

W ślad za przechodzeniem od centralnego rozdzielnictwa rządowego w kraju do samorządowych jednostek prowincjonalnych, rząd centralny obciążył te nowe jednostki polityką rozwoju, uzupełnioną o transfer zasobów i środków zgodnie z prawem precyzującym szereg wskazówek.

Emilia-Romagna dostarcza dobrego przykładu podejścia odwrotnego, w którym poziomy regionalne i prowincjonalne są ważniejsze w kategoriach polityki i badań, które wpływają na rozwój na poziomie regionalnym. Wobec istniejącej nieobecności rządu narodowego w tworzeniu polityki na polach rozwoju ekonomicznego, szkolenia siły roboczej i zdrowia, poziomy regionalny i lokalny mają znaczny zakres swobody w eksperymentowaniu w zakresie polityki.

Zasadniczo wydaje się, że występuje przemieszczanie w kierunku zwiększania decentralizacji i podejść od podstaw do góry w oparciu o zaangażowanie aktorów lokalnych w tworzenie decyzji, przy czym administracja centralna odgrywa mniej istotną rolę.

W pewnych sytuacjach znaczna uwaga jest również zwracana na wymiar subregionalny, jak to jest w przypadku G.I.B. w Nadrenii Północnej-Westfalii. Tutaj Ministerstwo Gospodarki i Pracy w kraju związkowym

(Landzie) odgrywa rolę koordynacyjną i doradczą, obejmując dostarczanie oficjalnych aprobat dla projektów. Agencje subregionalne i odpowiednie komitety sterujące mają dostarczać projektów rozwojowych i ich wyboru, a w ogólności implementacji programów Modernizacji Zorientowanej na Pracę.

Konkurencyjność była kluczowym składnikiem wszystkich inicjatyw regionalnych. Częstokroć istniał nacisk na „autostradowe” strategie konkurencyjności w podejściu do działalności biznesowej, jakości życia w pracy oraz koincydencji innowacji organizacyjnej. Jest to czymś, czego przykładowo doświadczyła Finlandia. Podejścia do powiązania finansowania z zatrudnieniem obejmują fińskie mechanizmy, gdzie finansowanie poszczególnych projektów jest przerywane, gdy zatrudnienie jest zredukowane.

4. Partnerstwo rozwoju

Porównywanie różnych regionalnych programów badań lub programów narodowych z regionalną implementacją prowadzi do spostrzeżenia, że występuje generalna tendencja do pobudzania rozwoju kreacji partnerstwa na poziomie lokalnym w celu stymulowania uprzywilejowanego klimatu dla innowacji zorientowanych na pracę lub w celu rozwinięcia strategicznego partnerstwa firm, instytutów badawczych i agencji publicznych.

4.1. Partnerstwo rozwoju w praktyce

Rozwój partnerstwa częstokroć polega głównie na udziałowcach ulokowanych wewnątrz granic regionalnych, ponieważ – jak to określiło doświadczenie Niemieckiego procesu „Regionów Przedsiębiorczości” – „zewnątrzni udziałowcy i promotorzy mogą być bardzo użyteczni w pojmowaniu procesów kooperacji ponad wszystko w budowaniu koalicji międzyregionalnych. Lecz długofalowo, udziałowcy regionalni powinni wejść lub pozostać na centralnym miejscu trwającego partnerstwa innowacyjnego”. Ważne jest łączenie oraz wzmacnianie zależności pomiędzy udziałowcami działającymi na tym samym obszarze w celu wartościowania i kapitalizowania konkurencyjnych walorów tego obszaru w celu faworyzowania wewnętrznego rozwoju. Rzeczywiście, w kontekście rozwijania działań regionalnych od podstaw do góry, udział zewnętrznych uczestników „odgrywa tylko rolę intensyfikującą, jeżeli istnieją już procesy łączenia regionalnych aktorów wokół połączonych interesów. Lecz mogą też one być tworzone od góry do podstaw, poprzez czysto finansowy efekt finansowania rozwoju partnerstwa z programów narodowych.”

W Szwecji wiele organizacji wspierających B+R / R&D, włącznie z

programem VINNOVA oraz Szwedzką Radą Europejskiego Funduszu Społecznego, wymaga pewnych aktorów uczestniczących w sieciach i partnerstwie. W przypadku programu VINNOVA zachowanie jest oparte na koncentracji na analizie systemów innowacyjnych oraz na sieciach Potrójnej Spirali, z celem w postaci wzmożenia kooperacji pomiędzy biznesem, badaniami oraz sektorem publicznym, włącznie z poziomem politycznym. Zachowując w polu uwagi sytuację szwedzką, należy zaakcentować, jak rząd narodowy obarcza ciała administracyjne hrabstw zadaniami rozwijania „komitetów społecznych dla kooperacji regionalnej”: regionalne programy są nakierowane na przyjmowanie podejścia systemowego, w którym kooperacja pomiędzy udziałowcami regionalnymi formuje gwarancję trwałego wzrostu.

Ponieważ Nadrenia Północna-Westfalia jest krajem związkowym z ponad 18 milionami ludności, administracyjnie podzielonym na 16 podregionów, G.I.B. skorzystała z tego, tworząc strukturę organizacyjną o 16 agencjach subregionalnych. Agencje na poziomie subregionalnym „prowadzą doradztwo dla kandydatów i organizują akceptacje lokalnych grup udziałowców”. Wobec tego działają one jako formalny filtr identyfikujący partnerów.

W regionie Emilia-Romagna Ministerstwo Pracy włącza się w rozwój rozległego partnerstwa dla lokalnego rozwoju nade wszystko uwzględniając ponowne uzgadnianie w zakresie tematów życia w pracy i równych możliwości. Partnerstwo obejmuje partnerów społecznych, także na poziomie lokalnym, agencji zatrudnienia i agencji rynku pracy, władz miejskich oraz przedstawicieli trzeciego sektora. Regionalne Ministerstwo Pracy interweniuje również tam, gdziekolwiek obecność partnerów społecznych jest słaba w punkcie widzenia realizacji koncepcji reprezentatywności i wspierania kreacji reprezentacji instytucjonalnych. Ministerstwo Działań Produktywnych skonstruowało w PRITT specyficzne środki do pobudzania kooperacji pomiędzy instytucjami badawczymi, uniwersytetami, agencjami konsultacyjnymi, instytucjami i kompaniami w celu rozwoju pozytywnej synergii na poziomie lokalnym i regionalnym. Taki sam wkład regionalny zależy od zdolności kandydatów do tworzenia stabilnego partnerstwa. Chociaż regionalne stowarzyszenia przedsiębiorców mają jeden z najwyższych współczynników uczestnictwa wśród firm, we Włoszech istnieją nadal pewne sektory, szczególnie należące do tak zwanej nowej ekonomii, nie reprezentowanych przez organizację partnerów społecznych. Ministerstwo Działań Produktywnych otwiera się dla prywatnych kompanii konsultacyjnych, które mogą uzyskać dostęp w takich sytuacjach. Kompanie konsultacyjne działają jako łącznik nie ze względu na przymus ze strony władz publicznych, lecz w odpowiedzi na spontaniczną dynamikę rynkową.

W Norwegii tworzenie rozwoju koalicji regionalnych pomiędzy partnerami społecznymi a władzami publicznymi jest jednym z głównych działań w obrębie programu VC2010. Rzeczywiście, głównymi udziałowcami głównych 11 projektów programu VC2010 są władze regionalne, czyli administracje hrabstw, regionalne organizacje Konfederacji Norweskiego Biznesu i Przemysłu, jak też regionalne organizacje Norweskiej Federacji Związków Zawodowych wraz z regionalnym biurem Innovation Norway. Przechodząc do szczegółów, główny regionalny projekt Hordolandu i Rogolandu na południowo - zachodnim wybrzeżu Norwegii w obrębie programu VC2010 nakierowany jest na tworzenie koalicji rozwojowej, w której związki zawodowe stowarzyszenia pracodawców oraz ciała publiczne, wraz z innymi organizacjami zorientowanymi na pracę, współdziałają w celu wytworzenia klimatu sprzyjającego innowacjom zorientowanym na pracę w oparciu o kreatywność oraz współdziałanie. Zgodnie z głównym planowaniem projektowym, współpraca musi zachodzić na podstawie modelu potrójnej spirali na zróżnicowanych poziomach w celu nawiązania wielokrotnych połączeń wzajemnych w różnych punktach procesu kapitalizacji wiedzy. Klimat kooperacji uzyskiwanej pomiędzy tymi partnerami zawarty w głównym projekcie był rezultatem procesu dziesięcioletniego budowania zaufania w celu uzyskania dobrego poziomu wymiany informacji, intensywnej regionalnej współpracy trójstronnej, jak również użycie prostych metod i narzędzi do projektów rozwoju w oparciu o szeroki udział, kooperację pomiędzy partnerami społecznymi, jak też z koncentracją na zdrowiu, środowisku, bezpieczeństwie [HES = Health, Environment, Safety] oraz technologii informacyjnej IT.

4.2. Rola trójstronności

Gdy analizowane są programy badawcze dotyczące innowacji zorientowanych na pracę, niezbędne jest zwrócenie uwagi na rolę, jaką odgrywają partnerzy społeczni i jakie istnieją zależności pomiędzy nimi a władzami publicznymi w planowaniu oraz implementacji programów badawczych. Innymi słowy, dalej chcielibyśmy zweryfikować, jak istotne jest podejście trójstronne do programów badawczych. We wszystkich analizowanych krajach partnerskich stwierdzono udział w programie PRACA W SIECI / WORK-IN-NET zaangażowania partnerów społecznych w co najmniej jedną fazę programów, za wyjątkiem Polski, gdzie partnerzy społeczni nie są zaangażowani w definiowanie celów programu ani jego zastosowań.

W regionie Emilia-Romagna wszystkie programy dotyczące innowacji

zorientowanych na pracę, prowadzone przez ministerstwa regionalne (Ministerstwo Pracy, Ministerstwo Działań Produktywnych i Ministerstwo Zdrowia), zaangażowane w analizę, wiązą partnerów społecznych zadaniem konsultacji w ustanawianiu celów. Odpowiednio do statusu regionalnego i zgodnie z podejściem regionalnym, wszyscy partnerzy społeczni są proszeni o udział w „Konferencji Gospodarki i Pracy” w celu skonsultowania zawartości Trójrocznego Programu Ministerstwa Działań Produktywnych****/.

{ ****/ *Konferencja Gospodarki i Pracy rozpoczęła się w roku 1993 od przyjęcia zarządu regionalnego po głębokiej debacie rady regionalnej. Konferencja tworzy forum konsultacyjne pomiędzy przedstawicielami biznesu i związków zawodowych, pozwalając na ich udział w definiowaniu wyborów programowych i regionalnych polityk społecznych i ekonomicznych.* }

Konferencja nie miała uprawnień do podejmowania decyzji. Jest to jedynie ciało konsultacyjne z funkcją budowania konsensusu. W odniesieniu do Programu Trójrocznego, przykładowo wszyscy partnerzy społeczni są zgodni z ideą wprowadzania koncepcji organizacji pracy do tematów zainteresowań programów badawczych, pomimo zróżnicowania perspektyw. Stowarzyszenia regionalne dużych firm wyraziły intencje zwiększenia inwestycji w styl zarządzania, MŚP były bardziej zainteresowane w rozwój sieci i kooperacji pomiędzy przedsięwzięciami, podczas gdy związki zawodowe preferowały ideę zmian w orientacji organizacji pracy na miejsca pracy.

W Niemczech na poziomie regionalnym programów rozwoju miejsc pracy podejście trójstronne ma nadal duży wpływ, lecz okazało się podczas dwudniowych warsztatów, że interwencja partnerów społecznych jest częstokroć niespójna i niejednorodna dla całego terytorium regionalnego. Podobnie jak w Niemczech, w Finlandii trójstronność jest nadal silna, lecz zaangażowani w nią aktorzy są często niewystarczająco uzdolnieni do rozpoczęcia konstruktywnej współpracy.

Fińscy krytycy referowali swym firmom przekonanie, że partnerzy społeczni uwzględniają często trójstronność jako cel, a nie jako metodę. Jeżeli główni aktorzy trójstronności nie mają odpowiednich kwalifikacji i narzędzi do korzystania z niej, to trójstronność zakłada wymiar nieostry.

W Bremie, w programie rozwoju miejsc pracy organizacje pracodawców i związki zawodowe są uczestnikami „grupy doradczej do implementacji programu, jak również uczestniczą w specjalnych warsztatach organizowanych przez zarządy programu w celu identyfikowania obszarów programowych oraz w procedurach uczestniczenia na poziomie projektowym, włącznie z pisemnymi stwierdzeniami rady pracy”.

Jak to już wspomniano, również w programie regionalnym G.I.B. na temat

Modernizacji Zorientowanej na pracę partnerzy socjalni aktywnie uczestniczą w ciałach programujących, przenosząc ich punkt widzenia do definiowania celów. Lecz ostatnio partnerzy społeczni wykazali obawę przed zaangażowaniem w kooperacyjne podejście do ustanawiania celów programowych. Rzeczywiście, przedstawiciele organizacji partnerów społecznych nie wzięli udziału w ostatnim spotkaniu regionalnego ciała programującego.

4.2.1. Kryzys trójstronności w Szwecji

Analiza kwestionariuszy przeprowadzona przed warsztatami w Bolonii wykazała, że tradycyjna szwedzka trójstronność na poziomie narodowym przechodzi kryzys. Rzeczywiście, „partnerzy społeczni w Szwecji współpracują blisko na poziomie regionalnym, lecz nie na poziomie narodowym w porównaniu z dekadą wcześniejszą lub dwiema wcześniejszymi dekadami.”

Dlaczego współzależności pomiędzy partnerami społecznymi poszły źle podczas ostatnich dwudziestu lat? Jaki to był błąd? Oczywiście wiele czynników wywarło wpływ na zerwanie trójstronności jako metody planowania na poziomie narodowym. W przeszłości stowarzyszenia oraz związki zawodowe aktywnie uczestniczyły w ciałach wszystkich narodowych agencji opartych na pracy. Wszystkie decyzje były rezultatem uczestniczenia w procesach udziału. Obecnie partnerzy społeczni utracili ich możliwości tworzenia decyzji i odgrywają teraz jedynie rolę konsultacyjną. Powody powinny być związane z trzema elementami:

- Po pierwsze, globalny kontekst określany przez neoliberalną hegemonię zakłóca wszystkie stany uprzednio osiągniętej równowagi.
- Po drugie, stowarzyszenia pracodawców porzuciły swoje miejsca w narodowych agencjach opartych na pracy, eliminując każdy rodzaj współdziałania w podejściu i preferują jednokierunkowy mechanizm tworzenia decyzji. Innymi słowami, stowarzyszenia pracodawców założyły, że pozycja neoliberalna bardziej skłania do redukcji podatków niż do inwestowania w system kooperacyjny.
- Trzecim aspektem jest reprezentacja słabnącego ruchu związków zawodowych. Chociaż w Szwecji związki zawodowe zachowują jeden z największych współczynników uzwiązkowienia i największy zakres kolektywnego udziału w Europie, to ostatnio związki zawodowe osłabły ze względu na wzrost bezrobocia oraz współczynnik nieobecności sięgający 20% siły roboczej.

Ze względu na pierwszy aspekt Szwedzkiego kryzysu trójstronności, warsztaty w Bolonii wykazały, jak kierunek neoliberalny przebiegał w

Niemczech i we Włoszech. W pierwszym przypadku stowarzyszenia pracodawców wprost zaatakowały zasady współdecydowania oraz na poziomie firm wiążą „przypadki wyjściowe” z efektem zmniejszania / słabnięcia narodowego procesu porozumiewania kolektywnego.

We Włoszech kontynuowana elastyczność rynku pracy zachęcała centrum rządząco - prawodawcze do postępującego zmniejszania efektywności powiązań kolektywnych. Reforma rynku pracy, tak zwanego Biagi-Law, wprowadziła więcej form wzrastania elastyczności, ostrożności nie tylko dla młodych pracowników, lecz też dla zatrudnionych w wieku ponad 45 lat. Było to rezultatem nieprzygotowania systemu społecznego do sprostania tej sytuacji, co tylko utrudniało procesy „koncertowego uzgadniania”, jakim jest proces ciągłej interakcji pomiędzy partnerami społecznymi a rządem z celem osiągnięcia porozumień na temat kontroli pewnych ekonomicznych i społecznych zmiennych, tak w skali makro, jak i na poziomie mikro.

4.3. Usieciowienie

Rozwój partnerstwa odnajduje wartość dodaną w usieciowieniu. Promowanie pozytywnych synergii wnosi wkład do skutecznego wprowadzania programów do praktyki. Tutaj przedstawimy dalej pewne przykłady dotyczące sposobu zmagania się różnych programów z usieciowieniem. W Północnej Nadrenii-Westfalii pomiędzy trzema typami realizowanych projektów, „projekt połączony” został utworzony w celu pobudzania usieciowienia wśród firm i miejsc pracy. G.I.B. promuje taki projekt z użyciem pewnych kanałów komunikacji, pomiędzy którymi rozpowszechnianie najlepszych doświadczeń / praktyk reprezentuje podejście najefektywniejsze. Od 2000 roku były przeprowadzone 373 „połączone projekty”, łączące 2364 kompanie oraz 108 721 zatrudnionych. Projekt oryginalny był skoncentrowany na trzech tematach: sieciach strategicznych pomiędzy doświadczonymi kompaniami, kooperacją kompanii medialnych oraz kooperacją kompanii zgodnie z kanałami wartości. Programy, które są zarządzane we współpracy z PT-DLR na poziomie narodowym, promują podejścia sieciowe poprzez różne mechanizmy zastosowania programu oraz zarządzania projektowego. Wobec tego program Koalicji Międzyregionalnych dla Rynków Jutra w obrębie procesu „regionów Przedsiębiorczości” jest jasnym przykładem sieci stymulujących postęp rozwoju regionalnego.

Podobnie jak w Niemczech, usieciowienie odgrywa również priorytetową rolę w fazie implementacyjnej programów w krajach skandynawskich.

W Norwegii główne projekty w obrębie VC2010 organizują sieci uczące, które obejmują administrację publiczną, pracę i biznes.

W Szwecji usieciowienie nie tylko obejmuje aktorów tradycyjnym widzeniem

relacji industrialnych (kompanii oraz robotników), lecz również obejmuje stowarzyszenia promujące równość możliwości, organizacje niepełnosprawnych oraz organizacje etniczne. W tym przypadku usieciowienie rozciąga się poza granice firm i wchodzi do współzależności ze społeczeństwem cywilnym.

W regionie Emilia-Romagna, jak również w Polsce, Nadrenii Północnej-Westfalii oraz w Bremie, partnerstwo jest często tworzone z sieci małych i średnich przedsiębiorstw MŚP, odpowiednio do komponowaniu industrialnego podkładu, do którego odnoszą się programy. Przykładowo w regionie Emilia-Romagna przeważająca część firm (ponad 99%) są to właśnie MŚP. We wszystkich przypadkach programy są głównie skoncentrowane na wspieraniu tworzenia laboratoriów transferu technologicznego oraz sieci mogących stymulować cyrkulowanie wiedzy oraz informacji technologicznej. Należy podkreślić, że w programie Pracy i Technologii Bremy, kryteria identyfikacji partnera zawierają również małe i średnie przedsiębiorstwa MŚP mogące być partnerami jedynie wówczas, gdy są one całkowicie niezależne od dużych firm poza krajem związkowym. Jak to zostało określone podczas warsztatów w Bolonii, szczególnie doświadczenie włoskich i niemieckich partnerów PRACY W SIECI wykazuje, że MŚP częstokroć były doprowadzane do kandydowania do funduszy. Podczas gdy w czterech wspomnianych krajach programy są najpierw kierowane do MŚP, to w Szwecji wszystkie sektory i wymiary są obejmowane programami. Sektor prywatny oraz szczególnie duże firmy są tam nad - reprezentowane.

4.4. Potrzeby podregionalne

W niektórych analizowanych programach regionalnych istnieją mechanizmy dopuszczające potrzeby subregionalne do zabierania głosu przy ustanawianiu celów. Pod tym względem region Emilia-Romagna organizuje różne przestrzenia konsultacyjne, w których przedstawiciele poziomu prowincjonalnego (subregionalnego) mogą brać udział. W obszarze Ministerstwa Pracy, potrzeby regionalne są reprezentowane przez Instytucyjne Centrum Koordynacji (na poziomie prowincjonalnym), sieci doradców równych możliwości, komisje równych możliwości na poziomie lokalnym, które są bezpośrednio koordynowane przez regionalne Ministerstwo Pracy oraz „Forum ekspertów równych możliwości” na poziomie lokalnym*****/.

{ *****/ Wszystkie wzmiankowane ciała były nakierowane na promowanie i rozpowszechnianie działań zorientowanych na równość okoliczności, na poziomach regionalnym i lokalnym. }

Współ z orientacją uczestników w regionie Emilia-Romagna, Ministerstwo Działań Produktywnych obejmuje również poziom prowincjonalny w fazie konsultacyjnej. Lecz reprezentanci prowincjonalni oczywiście nie wnoszą swych specyficznych problemów do fazy konsultacyjnej; zamiast tego biorą udział w definiowaniu regionalnych celów oraz instrumentów.

Prowincjonalne, jak również lokalne władze są aktorami upoważnionymi do kandydowania do funduszy, wobec tego wyrażają oni wprost swoje punkty widzenia. Następnie ponieważ wszystkie te projekty w obrębie celu 2 Europejskiego Funduszu Socjalnego działają na rzecz rozwoju obszarów zaniedbanych, więc poziomy subregionalne wywierają większy wpływ na te wszystkie projekty. Ze względu na Ministerstwo Zdrowia, powiązanie z poziomem subregionalnym jest gwarantowane poprzez obecność prowincjonalnej konfederacji związków zawodowych w procesach ustanawiania celów dla generalnej strategii regionalnej.

Region Emilia-Romagna nie jest jedyną strukturą administracyjną wrażliwą na potrzeby subregionalne. W programie Modernizacji Zorientowanej na Pracę G.I.B., głos subregionalny jest brany pod uwagę poprzez 16 agencji subregionalnych, które mają wносить potrzeby lokalne do do dyskusji nad politykami regionalnymi oraz do wprowadzania polityk lokalnych do specyficznych praktyk subregionalnych. Narodowy program niemiecki Międzyregionalnych koalicji Rynków Jutra promuje fora innowacyjne lub obszary rozwoju w celu identyfikacji lokalnych potrzeb oraz umożliwienia wpływu poziomu subregionalnego na zestawianie i rozwój wspólnych celów oraz zawartości partnerstwa innowacyjnego; wszystko to dotyczy tak poziomu regionalnego, jak i międzyregionalnego. Lecz zasadniczo trudno jest zagwarantować działaniom programów regionalnych odpowiednią reprezentację potrzeb subregionalnych oraz demokratyczny udział dla wszystkich ważnych interesów w procesach implementacyjnych oraz programach zarządzających. Również w Szwecji nie istnieje stała obecność przedstawicieli subregionalnych w komitetach regionalnych.

W Polsce wymiar subregionalny jest gwarantowany przez porozumienia na zasadzie prawa cywilnego pomiędzy rządem Polskim a samorządem prowincjonalnym / lokalnym. Kontrakt reguluje zorientowaną na regionalny rozwój kooperację pomiędzy poziomem centralnym a szczeblem zdecentralizowanym.

4.5. Pytania powstałe w trakcie dyskusji

Podczas dyskusji uczestnicy działają z różnymi tematami uwzględniając programy badawcze dotyczące innowacji zorientowanych na pracę oraz sposobu, w jaki powinny być zaimplementowane. Pierwszy temat

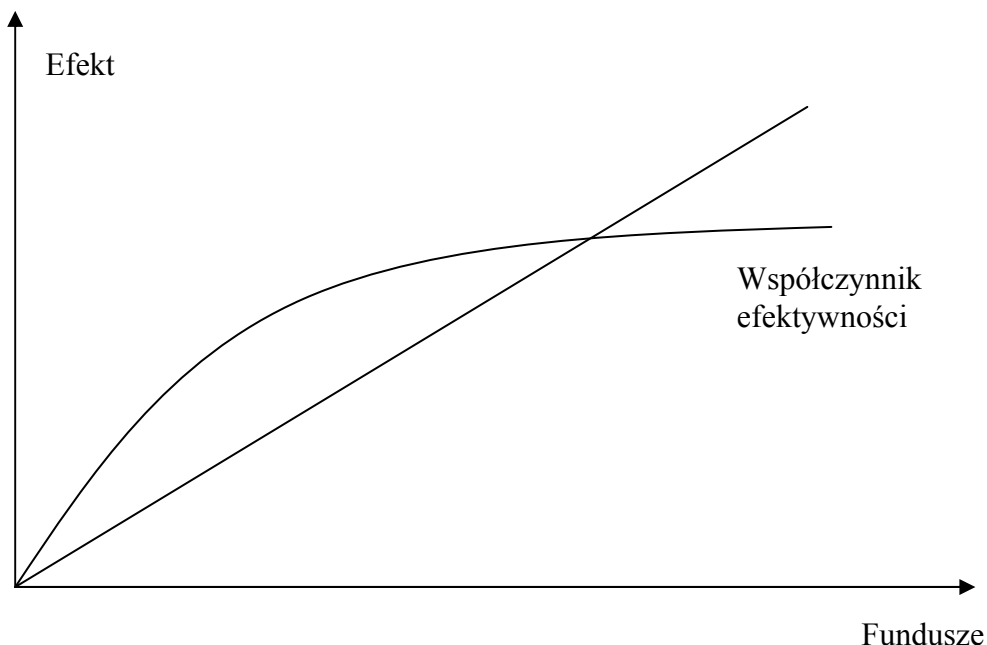
uwzględniał rolę konsultantów i badaczy. Większość członków projektu zgodziła się z ideą metodologii elastycznej: niekiedy lepiej jest działać jako badacz, innym razem jako przekaznik, a jeszcze innym jako konsultant. Ważne jest unikanie sztywnej metodologii oraz adoptowanie metodologii do różnorodnych potrzeb. Taka idea elastyczności może być skierowana do koncepcji, która jest poza podejściem do działania badawczego: badanie dynamiki zmian poprzez udział aktorów odgrywających rolę w tej przemianie, a następnie doradzanie im na podstawie rezultatów działań badawczych. z tym punktem widzenia, program badawczy wymaga dynamiki oraz ludzkiej zdolności do odczytywania specyficznych problemów ich dotyczących, jak również znajdowanie odpowiednich rozwiązań w procesie udziałowym.

Pośród uczestników wystąpiła dyskusja na temat odpowiedniej roli badaczy i konsultantów w ramach koalicji na rzecz rozwoju. O ile w przypadku programu Nadrenii Północnej-Westfalii „Modernizacja Zorientowana na Pracę” konsultanci odgrywają kluczową rolę, to inne programy wykorzystują podstawową rolę, jaką odgrywają badania w celu osiągnięcia pożądaných rezultatów. W przypadku projektu innowacyjnego rozwoju Bremy, od samego początku istnieje proces badawczy skojarzony z grupami konsultantów w celu efektywnego rozpowszechniania i zwielokrotniania rezultatów. W każdym wypadku uczestnicy naświetlili odpowiedniość szkolenia dla konsultantów w celu zagwarantowania sukcesu badań regionalnych i projektów rozwoju. Działalność szkoleniowa powinna być kierowaną również do wszystkich członków sieci, aby pozyskać ich zdolność do ich autonomicznego i wewnętrznie generowanego rozwoju.

Szczególny problem powstał w Szwecji. Badacze szwedzcy stają wobec wyjątkowego zagrożenia w wyniku restrukturyzacji oraz zmniejszania bazy przemysłu militarnego. Baza militarna zmniejsza się, rząd odpowiada za agencje rządowe i przemieszcza je do tych obszarów w celu podjęcia próby ograniczania wpływu utraty pracy wskutek zamykania bazy. Ponieważ są oni specjalnie zapraszani przez obszary, które będą cierpieć z powodu utraty pracy, więc wywiera to negatywny wpływ na obszar Sztokholmu. Z jednej strony rodziny, w których są zakorzenieni, zdenerwują się; z drugiej strony istnieje ryzyko straty kompetencji w rezultacie tych przemieszczeń. Agencjom odbudowanie strat zajmie trochę lat, co oprócz negatywnego wpływu na działanie będzie również obciążać podatników.

Inny temat rozważany przez uczestników będzie uwzględniać zależności powstające pomiędzy skutecznością programu a dostępnością finansów. Ostatnie doświadczenia wykazują, że fundusze nie są jedną tylko zmienną wpływającą na jakość rezultatów, a poza pewnym „punktem optimum”

pozytywny efekt finansowania może się zmniejszać. Inne opinie rozważają „optimum” nie jako szczyt lecz jako długą poziomą linię. Zróżnicowane opinie uczestników warsztatów mogą być zebrane w postaci graficznej zaproponowanej podczas dwóch dni trwania warsztatów.

Inne pytanie powstające wśród uczestników było skierowane na to, co powinno być zrobione, gdy zakończyło się finansowanie. W celu uzyskania trwałego efektu niektórzy partnerzy sugerowali monitorowanie rozwoju programu również przez dłuższy okres czasu, tak jak się przykładowo dzieje w narodowym programie Międzyregionalnych Konfederacji dla Rynków Jutra w procesie „Regiony Przedsiębiorczości”. Przedstawiciel Instytutu Badawczego Rogoelandu wyraził ważność ciągłości gwarantowanej pomiędzy zakończeniem programu a początkiem następnego, lub co najmniej redukcji czasu oceny przy przechodzeniu z jednego programu do drugiego. W przeciwnym razie, sieć może się rozpaść i stracić badaczy.

5. Zastosowania, monitoring oraz ocena

Dalej uwaga będzie skoncentrowana na systemach wdrożenia, monitoringu oraz ocen rozwiniętych w rozmaitych analizowanych sytuacjach.

W Niemczech PT-DLR pierwsze zaprezentowało szerokiej publiczności swoje programy badawcze na poziomie subregionalnym poprzez ogłoszenia oraz serię publikacji. Ponadto oprócz oficjalnych ogłoszeń, spotkania z publicznością są najważniejszymi środkami tworzenia świadomości

dotyczącej tych programów. Eksperci, przedstawiciele partnerów społecznych, stowarzyszenia biznesu i inne zainteresowane strony są zapraszane do tych prezentacji. Inną metodą, która okazała się bardzo efektywna, jest zastosowanie „warsztatów identyfikujących problemy”, angażujących przedstawicieli specyficznych obszarów, na które zorientowane są programy, typu logistyków i dostawców w przypadku Programu Pracy i Technologii Bremy.

W Niemczech istnieje szereg faz monitoringu skonstruowanych w celu oceny sukcesu poszczególnych programów, włącznie z ocenami wewnętrznymi i zewnętrznymi, zarówno ‘z góry’, jak i ‘z dołu’ {‘ex-ante’ oraz ‘ex-post’}. Jest to potrzebne, gdy zaangażowane są fundusze publiczne. Jednakże okazało się, że najefektywniejsze były metody oceny interaktywnej wcześniej, na początku projektu, a potem ponownie pośrodku, w trakcie jego trwania. O ile ocena ‘z dołu’ {‘ex-post’} pozwala badaczom na osiągnięcie wartościowego sprzężenia zwrotnego ‘do tyłu’, to wczesne i środkowe oceny uczestników pozwalają na sprzężenie zwrotne ‘do przodu’ lub korekcję podczas trwania projektu, zapewniającą optimum jego funkcjonowania.

W Nadrenii Północnej-Westfalii inne komitety doradcze zostały zestawione na poziomie subregionalnym z zadaniem identyfikowania najważniejszych grup i rozwijania efektywnych strategii wspierających na poziomie lokalnym i subregionalnym. Członkowie komitetu są wybierani spośród różnych grup udziałowców skojarzonych z poszczególnymi projektami. Szczególnie subregionalne komitety robocze podejmują decyzje uwzględniając cele strategiczne dla subregionów lub grup industrialnych zaangażowanych w projekt badawczy, jak również jako przyjmujący na szczeblu przedoperacyjnym lub dla połączonych projektów. Takie agencje subregionalne (jedna dla każdego komitetu) są ustanawiane bezpośrednio przez ministra oraz zapewniają wsparcie dla pracy w komitetach subregionalnych.

Rezultaty są monitorowane na obu poziomach: programowym oraz związanym ze specyficznym poziomem projektowym. Na poziomie programowym, wyniki są monitorowane w kwartalnych i rocznych raportach w dodatku do raportów dodatkowych ‘extra’ na specjalne zapotrzebowanie. Oceny porównawcze są wykonywane również na poziomie programowym w celu pomierzenia skutecznego wpływu poszczególnych interwencji. przykładowo, poziomy zatrudnienia przed i po interwencji są badane w kontekście projektów Modernizacji Zorientowanych na Pracę. Ich funkcjonowanie w firmach zaangażowanych w projekty jest również projektowane ze średnią wśród małych i średnich przedsiębiorstw MŚP. Na poziomie projektowym wszystkie uczestniczące firmy (oraz ich

zatrudnieni w przypadku projektów połączonych) wypełniają kwestionariusz, przeprowadzane są wywiady jakościowe z firmami, jak również przeprowadzane są studia analiz przedoperacyjnych. Dodatkowo zbierane są stwierdzenia przedstawicieli firm uwzględniające konkurencyjność, jak również zatrudnionych biorących pod uwagę jakość pracy.

W Szwecji system przyjmowania projektów jest raczej scentralizowany. VINNOVA po konsultacji z zarządami Potrójnej Spirali decyduje centralnie, które projekty należy sfinansować.

W kategoriach monitorowania, VINNOVA przeszła od 'modelu linearnego' implementacji i monitoringu do systemu opartego na rozpowszechnianiu informacji poprzez ciąg seminariów i spotkań. Pozwala to na realizację stałego sprzężenia zwrotnego, które ostatnio zyskuje na znaczeniu.

W dodatku do ciągłej interakcji, oceniane są końcowe raporty z projektów i programów. VINNOVA wymaga od wszystkich programów, które wspierano, organizowania i monitorowania, jak również ocen zewnętrznych.

Od każdego projektu zazwyczaj wymaga się, aby miał również zaplanowany system monitorowania.

W regionie Emilia-Romagna po corocznej dostępności budżetowej, o której zdecydowało Ministerstwo Działań Produktywnych, region publikuje przetargi publiczne (wezwania konkursowe) dla składających oferty poprzez serię spotkań informacyjnych.

Firmy lub inne organizacje, które zechcą skorzystać z funduszy regionalnych dla specyficznych projektów, wypełniają 20-stronicowy, szczegółowy arkusz kandydacki. Każde zgłoszenie kandydackie do projektu jest następnie oceniane przez niezależnego opiniodawcę (baza danych Emilia-Romagna zawiera około 1400 opiniodawców).

Gdy każdy projekt jest już zaopiniowany, komitet ekspertów pracujący dla Ministerstwa (zasadniczo Komitet Sterujący) oceni projekty na podstawie rezultatów niezależnych opinii, po czym wybiera projekty również na podstawie niezależnych ocen ekonomicznego wpływu, jaki wywiera proponowany projekt.

Od każdego z beneficjentów jest wymagane publikowanie rezultatów własnego projektu.

Dodatkowo ASTER, regionalna agencja badań i transferu technologii, oraz komitet ekspercki monitorują przebieg projektu w celu zapewnienia jego zgodności z celami regionalnymi, jak również w celu przeprowadzenia oceny 'z dołu' {'ex-post'}.

W programie VC2010 każdy regionalny projekt ma swój własny komitet sterujący, gdzie reprezentowani są udziałowcy z partnerstwa regionalnego.

Fundusze dla projektów regionalnych są składane z grantów od Rady Badawczej, władz regionalnych oraz przedsiębiorstw biorących udział w projektach.

Komitet Sterujący decyduje o tym, które działania badawcze w każdym projekcie mają być realizowane.

6. Wyzwania

Oczywiście wspólnym wyzwaniem jest kwestia funduszy, a w szczególności potrzeba łączenia różnych źródeł finansowania oraz pozyskiwania niezależnych uczestników w celu zapewnienia tego, że poszczególne interwencje wywrą trwały efekt, przy czym nie kończą się wraz z końcem finansów publicznych.

Do tego zakończenia, przykładowo w Niemczech, kluczowym składnikiem projektu wśród firm rzemieślniczych było profesjonalne szkolenie mające na celu wzrost możliwości oraz poziomu niezależności właściciela.

Inne wyzwania finansowe uwzględniają ciągłość.

Innymi słowy, ważne jest aby nie upłynęło zbyt dużo czasu pomiędzy końcem jednego projektu a początkiem drugiego, szczególnie w początkowej fazie realizacji projektu.

Jeżeli zaistnieje tutaj przerwa, wystąpi również ryzyko zrywania poszczególnych sieci, kiedy ministerstwo lub inna agencja finansująca zawiesi finansowanie projektu w czasie oceny jego skuteczności.

To jest ważne zagrożenie, ale ważne jest też, aby nie wywoływało uszkodzeń długofalowego potencjału służącego sukcesowi projektu.

Globalizacja stanowi inne wyzwanie, z którym zmagają się każdy partner.

Dla niemieckiej polityki badawczej częścią klucza, służącego do rozwiązywania problemów globalnej konkurencji jest z jednej strony promocja narodowych centrów doskonałości, a z drugiej strony, szczególnie ze względu na nowe kraje związkowe we Wschodnich Niemczech, kreacja nowych regionalnych i międzyregionalnych koalicji i mechanizmów wymiany.

Programy badawcze mają również praktyczne problemy z przedsiębiorstwami filialnymi oraz przypadkami komplementarności i synergii pomiędzy działaniami badawczymi na poziomie regionalnym i narodowym. Problem ten jest w znacznej mierze ostry w regionie Emilia-Romagna w wyniku poważnego rozziwmu pomiędzy poziomami narodowym a regionalnym.

Zwięźle mówiąc, nie ma tu mowy o komplementarności / uzupełnianiu, a większość ciężaru finansowego, jak też zarządzania działaniami badawczymi leży zarówno w zakresie poziomu regionalnego, jak i prowincjonalnego.

7. Zasoby oraz fundusze (finansowanie)

Projekty podległe Programowi Pracy i Technologii Brema są finansowane przez Ministerstwo Pracy z kraju związkowego Brema, Europejski Fundusz Socjalny oraz Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. ADAPT również dostarczał finansowania w przeszłości. Istnieją tu wysiłki w realizowaniu wyrażanych wprost strategii rozwijających trwałe struktury zapewniające ciągły sukces projektu, gdy finansowanie zostanie zakończone.

Główne fundusze projektowe dla projektu w Nadrenii Północnej-Westfalii jest zapewniane przez Europejski Fundusz Społeczny. Ponadto istnieje tam ponad 100 subregionalnych agencji, które zapewniają dostęp do finansów. Finansowane są trzy typy projektów:

- Studia przedoperacyjne, których głównym celem jest rozwój metod i narzędzi oraz transfer wiedzy, są finansowane w większości przez pieniądze publiczne, a sektor prywatny dostarcza im tylko 20% finansów. W roku 2004 były sfinansowane 23 studia przedoperacyjne ogólną kwotą 4 067 436 €.
- Projekty połączone, które są nakierowane na rozwój nowych metod i narzędzi w wybranych firmach, otrzymują finansowanie ze środków publicznych do 50% kosztów ogólnych. W roku 2004 sfinansowanych było 48 projektów ogólną kwotą 2 109 386 €.
- Trzecia kategoria projektów jest zwana "Potenzialberatung"; zasadniczo są to usługi konsultacyjne dla rozwoju kolejnych potencjałów małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Są to projekty połączone firm konsultacyjnych oraz MŚP, przy czym finansowanie jest w 50% pokrywane z funduszy publicznych. W 2004 roku 1363 projekty typu "Potenzialberatung" były sfinansowane ogólną kwotą 6 004 728 €.

W kategoriach finansowania Europejskiego programu badawcze w Szwecji są również finansowane przez EQUAL oraz Europejski Fundusz Społeczny.

Projekty w regionie Emilia-Romagna są finansowane poprzez kombinację funduszy z Europejskiego Funduszu Socjalnego oraz Administracji Lokalnej (włącznie z funduszami transferowanymi z rządu narodowego do administracji lokalnej). Ogólnie 50% łącznych kosztów projektu jest finansowanych, tworząc elementy ryzyka dla beneficjentów.

W latach od 2000 do 2006 Ministerstwo Działań Produktywnych regionu Emilia-Romagna otrzymało ogółem kwotę 240 milionów € z celu 2 Europejskiego Funduszu Społecznego (w szczególności: dla Prowincji Ferrara i Rawenna oraz dla obszarów górskich). Ministerstwo Pracy otrzymuje 400

milionów € na finansowanie wszystkich regionalnych polityk szkoleniowych, z których 3÷5% jest przeznaczonych dla działań badawczych.

Poziom finansowania programów

Uczestnicy Programy	Finlandia	Niemcy PT-DLR	Niemcy G.I.B.	Włochy	Norwegia	Polska	Szwecja
Europejsko finansowane programy regionalne						X	
Narodowe programy regionalne	X	X			X	X	X
Regionalne programy regionalne			X	X			

8. Strategia Lizbońska: Konkurencyjność, jakość oraz spójność społeczna

Większość uczestników PRACY W SIECI / WORK-IN-NET odpowiedziała twierdząco na pytanie: Czy programy badawcze są zgodne ze Strategią Lizbońską?

Programy w Nadrenii Północnej-Westfalii są oparte na tworzeniu jakości firm, a nie na opłacaniu liderów. Oznacza to skoncentrowanie na produkowaniu towarów i usług o najlepszej jakości w celu zachowania wysokopłatnego zatrudnienia. Jest to jeden z celów programu Modernizacji Zorientowanej na Pracę.

W regionie Emilia-Romagna programy badawcze i polityczne są zgodne ze Strategią Lizbońską na wiele sposobów. Wysoki poziom zaangażowania partnerów społecznych w implementację polityki promuje i wzmacnia spójność społeczną i pozytywne relacje industrialne. Polityka jest zawsze zorientowana na podejście „autostradowe” do konkurencyjności w oparciu o widzenie zasobów ludzkich jako zasobów oraz inwestycji, a nie po prostu jako kosztów do obniżania. Programy Ministerstwa Zdrowia również są zgodne ze Strategią Lizbońską poprzez promowanie wzrastającej jakości i

bezpieczeństwa pracy w obliczu przemian oraz pojawiającego się ryzyka.

Jak już wspomniano, częsty jest konflikt pomiędzy aspektami społecznymi firm a konkurencyjnością; jest to szczególnie prawdziwe gdy kierownictwo firm wybiera „podłą drogę” do konkurencyjności w oparciu o redukcję kosztów pracy. Niektóre programy próbują łączyć obydwa aspekty, to jest konkurencyjność ze spójnością społeczną, podczas gdy inne wygrywają jedno przeciw drugiemu.

Przykładowo G.I.B. w Nadrenii Północnej-Westfalii koncentruje się na tworzeniu konkurencyjności firm w sposób, jaki polepsza warunki pracy siły roboczej oraz tworzy możliwości długofalowego zatrudniania. Jest to najbardziej ewidentne w programie Modernizacji Zorientowanej na Pracę. Sam program jest rezultatem połączonej inicjatywy pomiędzy pracą, biznesem a rządem i usiłuje uczynić małe i średnie przedsiębiorstwa MŚP bardziej konkurencyjnymi poprzez innowacje w organizacji pracy oraz szkolenie siły roboczej zarówno w celu zaspokajania zapotrzebowania firm na pracę wykwalifikowaną, jak również uczynienie pracowników bardziej zdolnymi do długofalowej pracy. Występuje tu również udowodniony pozytywny wpływ realizacji projektów na poziomy zatrudnienia.

Szwedzka agencja VINNOVA koncentruje się na konkurencyjności, spójności społecznej oraz trwałym rozwoju, to jednak najważniejszym celem jest konkurencyjność. Programy skoncentrowane na innowacjach zorientowanych na pracę są prowadzone przez komitety Potrójnej Spirali, zestawione przez biznes, społeczność badawczą oraz rząd, nie obejmując pracowników lub ich przedstawicieli. Dodatkowo na poziomie narodowym wydaje się występować pęknięcie w zakresie kooperacji z partnerami społecznymi, lecz nie na poziomie regionalnym.

W regionie Emilia-Romagna występuje silna niezależność pomiędzy konkurencyjnością a spójnością społeczną. Faktycznie Ministerstwo Działań Produktywnych finansowało projekty, które osiągały konkurencyjność poprzez innowacje w organizacji pracy, będącą ważnym fragmentem ich programów. Podstawą wszystkich projektów promowanych przez Ministerstwo Pracy jest osiągnięcie celu w postaci tworzenia „pozytywnej równowagi pomiędzy rozwojem społecznym, rozwojem ekonomicznym a jakością pracy; jest to innymi słowy trwały rozwój”. To samo jest prawdziwe dla programów wspieranych przez Ministerstwo Zdrowia: poprzez promowanie zdrowszych, bezpieczniejszych miejsc pracy region promuje konkurencyjność opartą na jakości warunków pracy.

Końcowy przykład efektywnej promocji zarówno spójności społecznej, jak

też konkurencyjności biznesu pochodzi z projektu VC2010, „Koalicji Rozwoju Hordolandu i Rogolandu”. Projekt ten zdaje się wystarczająco osiągać obydwie cele; faktycznie wydaje się, iż wytworzyły one nawzajem się wzmacniający krąg, w którym konkurencyjność oraz spójność społeczna wpływają wzajemnie na siebie w sposób dodatni.

9. Tematy do przyszłej dyskusji

Na podstawie wyników warsztatu na temat Regionalnych Programów Badawczych RRP oraz kwestionariuszy wypełnionych przez partnerów projektowych będziemy próbować identyfikacji tematów, które wymagają dogłębniejszej dyskusji w celu umożliwienia kształtowania przyszłych bilateralnych / dwustronnych i multilateralnych / wielostronnych działań regionalnych grup roboczych.

Wymiana informacji na temat regionalnych programów badawczych, a w szczególności na temat doświadczeń praktycznych z szerokimi koalicjami na rzecz rozwoju poprzez zastosowanie trwałych regionalnych systemów innowacyjnych z efektami kreacji pracy wykazała, że istnieją pewne istotne różnice spowodowane różnymi praktykami, odzwierciedlającymi się w Regionalnych Programach Badawczych RRP.

To zróżnicowanie obejmuje procesy i struktury regionalnych programów badawczych z jednej strony, jak też aspekty metodologiczne oraz zawartości podejść strategicznych ze strony drugiej.

Dalsza dyskusja wydaje się być niezbędna ze względu na zależności pomiędzy różnymi poziomami programów badawczych. Szczęólnego zainteresowania wymaga identyfikacja konkretnych możliwości polepszania koordynacji pomiędzy poziomami narodowymi a regionalnymi, jak również pomiędzy poziomami regionalnymi a subregionalnymi. W tym kontekście zalety i wady podejść ‘od góry do podstaw’ oraz ‘od podstaw do góry’ będą dogłębniej dyskutowane.

Innym aspektem do głębszego przedyskutowania są cele strategiczne Regionalnych Programów Badawczych RRP. Aczkolwiek programy regionalne są uważane za część strategii „autostradowej” dla konkurencyjności, wydają się istnieć różnice w głównych ukierunkowaniach. Wzrost ekonomiczny, kreacja pracy oraz trwały wzrost są głównymi strategicznymi celami w prawie wszystkich programach, lecz nacisk jest wywierany na różne sposoby. Ponadto dyskusja podczas warsztatów wykazała, że może wystąpić potrzeba bardziej konkretnego zdefiniowania

kryteriów oceny ze względu na wpływ na poziomy zatrudnienia, jak również na warunki życia i pracy. W tym kontekście powinno być również przedyskutowane, czy programy badawcze powinny być powiązane z (regionalnymi) standardami jakości socjalnej wyrażającymi „autostradowe” podejście do innowacji i konkurencyjności. Ze względu na przyszłe działania transnarodowe może stać się użytecznym znalezienie wspólnie uzgodnionego (minimalnego) kryterium podejścia „autostradowego” do konkurencyjności oraz innowacyjności, jak również pewnej liczby wspólnie uznawanych celów.

Zróznicowane kompozycje regionalnych koalicji rozwojowych w urozmaiconych otoczeniach społecznych wydają się być innym tematem do rozważenia w przyszłości. Warsztaty wykazały przykładowo, że istnieją specyficzne wyzwania dla rozwoju partnerstwa w regionach charakteryzowanych przez dużą obecność małych i średnich przedsiębiorstw MŚP. Szczególnie ważne w tym kontekście jest pytanie, czy nacisk wyływający z globalnej konkurencji na uczestników i ich doświadczenia będzie miał wpływ na rolę trójstronności.

Na poziomie firm wpływ zatrudnionych oraz rad pracy wydaje się być szczególnie odpowiedni, lecz nie we wszystkich sytuacjach gwarantowany. Niezbędna też będzie dalsza dyskusja na temat tego, jak uczyć się z pozytywnych doświadczeń. Inne pytanie uwzględnia rolę badaczy i konsultantów: Jakie powinny być ich odpowiednie role w ramach koalicji regionalnego rozwoju?

Ponadto w przyszłości nadal będzie występować potrzeba skoncentrowania się na strategiach B+R / R&D na poziomie regionalnym, włącznie z krytycznymi czynnikami oraz pominiętymi tu powiązaniem dla osiągnięcia pełnego sukcesu w rozpowszechnianiu i zastosowaniu rezultatów.

10. Przyszłe działania

Po warsztatach w Bolonii przedstawiciele Instytutu Pracy wraz z koordynatorami grupy PRACY W SIECI / WORK-IN-NET dyskutowali możliwe przyszłe działania grup roboczych w zakresie Regionalnych Programów Badawczych RRP. Na podstawie rezultatów warsztatów w Bolonii, Instytut Pracy zidentyfikuje w kooperacji z koordynatorami grupy PRACY W SIECI, pewne krytyczne problemy, jakie mogą interesować pozostałych partnerów grupy roboczej RRP. Wszystkie te inicjatywy będą podjęte przed wakacjami letnimi.

W drugiej połowie roku 2005 projekt i przewidywane rezultaty zostaną zaprezentowane zainteresowanym aktorom regionalnym. W różnych krajach partnerskich planowane jest wspólne zbieranie przedstawicieli przemysłu,

regionalnego rządu, organizacji rynku pracy, agencji i instytucji badawczych w celu przedyskutowania rezultatów oraz zidentyfikowania zainteresowań skierowanych na wspólne połączone działania na poziomie Europejskim. W tym samym czasie, grupa robocza Regionalnych Programów Badawczych RRP będzie inicjować działania partnerskie pomiędzy regionalnymi aktorami z różnych krajów. Ideą może być organizowanie delegacji regionalnych aktorów do Norwegii, Nadrenii Północnej-Westfalii, regionu Emilia-Romagna, etc.

W celu udostępnienia wystarczającego czasu do wymiany działań, Regionalna Konferencja, która miała być przeprowadzona w roku 2006, będzie przesunięta na rok 2007. Konferencja powinna być uważana za okazję do zebrania razem aktorów regionalnych pochodzących z odmiennych krajów i może funkcjonować jako impuls dla ukształtowania połączonych działań oraz ich zaimplementowania podczas ostatniego roku trwania projektu.

Następne spotkanie grupy roboczej RRP będzie pokrywało się z następnym spotkaniem PRACY W SIECI w listopadzie 2005 roku w Niemczech. Celem spotkań będzie przedyskutowanie obydwu tematów, które mogą reprezentować „wspólną podstawę” dla grup roboczych oraz konkretnej wymiany aktywności / działań.

Plan działań będzie wobec tego następujący:

2005

1. Prezentacje warsztatów w Bolonii;
2. Raport z warsztatów w Bolonii;
3. Elektroniczna Platforma Dyskusyjna;
4. Meeting / Spotkanie grupy roboczej w październiku 2005 w Norwegii;
5. Feedback / Sprzężenie zwrotne z narodowymi / regionalnymi społecznościami;

2006

6. Organizacja / przygotowywanie wizyt (delegacji przedsiębiorstw) w Niemczech / Włoszech / Norwegii;
- 6a) Mapa drogowa dla wzajemnych działań transregionalnych, zasadniczo zadanie 6.3;

2007

7. Konferencja (zmodyfikowane zadanie 6.3);
8. Połączone przedsięwzięcia międzyregionalne.

Aneks I

Szerokie Koalicje Rozwoju dla Regionalnych Systemów Innowacyjnych

Spotkanie / warsztaty

Fundacja Instytutu Pracy
Via Marconi 8, 40122 Bologna,

Program

9 maja 2005

09.00-13.00 Misja identyfikacji faktów (koordynowana przez Anne Marit Skulberg oraz Sverre Sogge – Rada Badawcza w Norwegii)

Wywiady z przedstawicielami ministerstw regionalnych oraz Fundacji Instytutu Pracy: Patrizia Gigante (Ministerstwo Pracy)

Silvano Bertini (Ministerstwo Gospodarki)

Giuseppe Monterastelli oraz Milva Folegani (Ministerstwo Zdrowia)

Francesco Garibaldi (Fundacja Instytutu Pracy)

13:00 Bufet

Program seminarium

14:00 Wprowadzenie

Volker Telljohann (Fundacja Instytutu Pracy)

Prezentacja studiów poszczególnych sytuacji

14:30 Przypadek Włoch

Prezentacja regionalnych programów badawczych w regionie Emilia-Romagna: Paola Bosi (Ministerstwo Pracy)

Silvano Bertini (Ministerstwo Gospodarki)

Giuseppe Monterastelli oraz Milva Folegani (Ministerstwo Zdrowia)

Dyskusja

16:15 Przerwa kawowa

16:30 Przypadek Norwegii

Prezentacja przedstawicieli projektów na poziomie regionalnym

Tor Tønessen (Badanie Rogoland)

Anne Marit Skulberg (Rada Badawcza w Norwegii)

Bjørn Gustavsen (Instytut Badawczy Pracy)

Dyskusja

17:30 Przypadek Niemiec

Prezentacja kooperacji pomiędzy administracją programu na poziomie kraju związkowego oraz poziomie regionalnym

Michael Stolte (Regionalna Agencja Westfalii Wschodniej – Lippe)

Friedhelm Keuken (G.I.B. NRW)

Prezentacja Programu InnoRegio oraz Programu Pracy i Technologii kraju związkowego Bremy: Paul Oehlke raz Claudi Zettel (DLR Bnn)

Dyskusja

19:00 Koniec pierwszego dnia seminarium

20:00 *Kolacja*

10 maja 2005

Analiza porównawcza studiów poszczególnych sytuacji

09:00 Temat 1: Cele strategiczne programów badawczych

10:00 Temat 2: Programy badawcze oraz partnerstwo w rozwoju partnerstwa

11:00 *Przerwa kawowa*

11:15 Temat 3: Zastosowania, monitoring oraz procesy oceniania

12:00 Temat 4: Zasoby i mechanizmy finansowania

12:30 Konkluzje: Francesco Garibaldi (Fundacja Instytutu Pracy)

13:00 *Bufet*

Aneks II

Regionalne programy badawcze innowacji zorientowanych na pracę

Kwestionariusz

Wymiar regionalny:

Jak jest zdefiniowany poziom regionalny w wielorakich kontekstach narodowych?

Czy istnieje powiązanie / link pomiędzy programami badawczymi regionalnymi i narodowymi? Jeśli tak, to jakiego rodzaju?

Programy badawcze i konkurencja globalna:

Jakie są cele strategiczne regionalnych programów badawczych? Jakie są priority badawcze?

Programy badawcze dotyczące innowacji zorientowanych na pracę a dumping socjalny ('azjatyckość' poziomów przychodów i warunków pracy) oraz dumping podatkowy?

Jakie rodzaje projektów są finansowane?

Jakie są grupy docelowe regionalnych projektów badawczych?

Czy wszystkie sektory są objęte programami lub wykonują programy badawcze skoncentrowane na szczególnych sektorach? Co można powiedzieć o sektorach bez społecznych organizacji partnerskich lub z ich włą obecnością?

W jaki sposób są regiony wyeksponowane na konkurencję globalną? Czy programy badawcze odpowiadają na wyzwania globalnej konkurencji, a jeśli tak, to w jaki sposób?

Partnerstwo w rozwoju / rozwój partnerstwa:

Jakie są najważniejsze grupy udziałowców dla regionalnych programów badawczych ze względu na ustanawianie celów B+R / R&D w innowacjach

zorientowanych na pracę? (Czy zaistniały tu zmiany względem sytuacji w przeszłości? czy będą tu zmiany w przyszłości?)

Czy udziałowcy należą jedynie do kontekstu regionalnego lub czy istnieją także zewnętrzni udziałowcy? Jeśli tak, to jaką rolę oni odgrywają i w jakiej fazie oni uczestniczą?

Jak jest zagwarantowane, żeby podregiony miały głos w programach regionalnych?

Czy istnieją procedury mające na celu uwzględnienie interesów kompanii i miejsc pracy?

W jaki sposób programy badawcze wspierają kooperację pomiędzy różnymi organizacjami i kreacją partnerstwa w rozwoju?

Jakie są środki promowania usieciowienia? Jakie organizacje oraz instytucje są zaangażowane w usieciowienie na poziomie regionalnym? Czy wystąpiły tutaj zmiany względem sytuacji w przeszłości? Czy występują nowe tendencje?

Zastosowania, monitoring oraz proces oceny:

Jakie jest zastosowanie programów badawczych organizowanych na poziomie podregionalnym?

Czy są środki po temu, aby monitorować i oceniać sukces regionalnych programów badawczych w osiąganiu początkowo ustanowionych celów?

Zasoby:

Jaka jest alokacja zasobów i jakie są mechanizmy finansowania?

Obserwacje ogólne:

Czy programy badawcze są zgodne ze Strategią Lizbońską? Jakie są cele, do których odnoszą się programy badawcze?

Jakie są współzależności pomiędzy konkurencyjnością a zdefiniowaną spójnością społeczną? Czy istnieją tutaj priorytety celów odnoszących się do

konkurencyjności? Jaka jest rola trwałego rozwoju oraz społecznej spójności / zwartości?

Czy regionalne programy badawcze są zbieżne z programami narodowymi / polityki narodowej? Czy istnieją tutaj przeciwieństwa?

Wydawca:

Fundacja Instytutu Pracy
Via Marconi 8, 40122 Bologna,
Włochy / Italia

Tel: +39 051 6564211
Fax: +39 051 6565425
Internet: <http://www.fipl.it>

Połączony Sekretariat WORK-IN-NET

przy Organizacji Zarządzającej Projektem
w DLR Federalnego Ministerstwa Edukacji i Badań
(Koordynacja)

Heinrich-Konen-Strasse 1
D-53227 Bonn, Niemcy

Tel: +49 (0) 228 3821 131
Fax: +49 (0) 228 3821 248
<http://www.workinnet.de/>

Bolonia, Lipiec 2005

Wszystkie prawa zastrzeżone.

